ԺԶ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4033 — 5 / 17 ՅՈՒՆԻՍ 1899 — ՇԱԲԱԹ — 9 ՍԷՖԷՐ 1317 — ԺԶ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4033

در علیه‌ده غلطه‌ده (آره‌وك) غزته‌سی اداره‌خانه‌سنه
ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, ՆորատուՆկեան Խան

Les annonces sont reçues
à la Direction du Journal "AREVELK"
Galata, CONSTANTINOPLE.

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

20 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Պոլսոյ եւ գաւառներու համար տարեկան. 140 Ղրշ
» » » վեցամսեայ. 70 »
» » » եռամսեայ. 40 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան. 40 Ֆրանկ
» » » վեցամսեայ. 20 »
Դրամի փոխարէն գոսբայի փուլ կ'ընդունուի, 115 դրուշի փուլը 100 դրուշի հաշուով:
Տեղական թղթատարի ծախքը բաժանորդներուն կը վերաբերի:
Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ

ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆԸ ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՑ

Մանկիկ մըն էր, հաղիւ եռամեայ, անուշ, գողտրիկ ու փափուկ, որ յանկարծ այս խորհրդածութեան առիթ տուաւ ընկերութեան մը մէջ. թէ ի՞նչ կրնար ըլլալ այդ քնքուշ էակին գեղեցկութիւնը ապագային, եթէ լաւ կրթութիւն ստանար:

Ընդդոյներ եղան թէ գեղեցկութիւնը բացարձակապէս անկատ բան մըն էր կրթութենէն, թէ վայրենիներ կային որոնք գեղեցիկ էին, և թէ ընդհակառակը քաղաքակրթութիւնը թշնամի էր բնական գեղեցկութեան:

Եթէ նկատենք գեղը իբրև մարմնական յատկութիւն մը միայն, եթէ համեմատական չափերու, բոլորշի ձեւերու, ցայտուն գոյներու մէջ փնտռենք զայն, եթէ քաջառողջ կազմաւորութիւն մը, ուժեղ արիւնը, պինդ ջիղերը, լեցուն մկանները միայն համարենք տարրերը անոր, արդարև լեռնցի կարչեղ աղջիկը՝ որ վարշամակը վզին, և տապարը ուսին՝ անտառ կ'երթայ փայտ կտրելու հովին ու քամիին բոլոր խստութիւնը ծծելով, շատ աւելի գեղանի է, քան ոստանիկ օրիորդը, որ կիսաբաց ծանկար սրահներու ցանցին տակէն միայն կը նայի արեւուն իր մորթը պահպանելու համար անոր կիզիչ փայլայանքէն:

Գեղը, սակայն, իր անսահմանելի միութեան մէջ, յատկութեանց բաժանումներ ունի. իր ամէնէն ազնիւ, ամէնէն սուրբ, ամէնէն պաշտելի հանգամանքը չնորհքն է, անկէ զուրկ՝ կը կորսնցնէ հմայքը բոլոր չքնաղ ձիրքերուն: Բարձրուղէշ հասակ մը, լանջ մը յաղթապատնէշ, ճակատ մը վէս, ձիրքեր են որ աչքը կը դիմեն, բայց ինչ որ զմայլանք կ'ազդէ հոգիին, բուն իսկ հոգին է, որ կը ջեռուցանէ, կ'ոգեւորէ ամբողջ անձը ինչ ձեւերով ալ ներկայանայ:

Գոյները, ձեւերը, ձայները բնութեան հմայքն են, բայց անոր կը մնան առանց չնորհքին, որ բոլոր յատկութեանց ներդաշնակութիւնը, զանոնք ընդգրկող, ընդելուզող նարօտն է, և որ կը ձեւացնէ ճշմարիտ գեղեցկութիւնը, այն որ սկիզբ չունի, այն որ վերջ չունի, յաւիտենապէս իտեալ կուռքը: Շրթունքներուն ձեւը չէ որ պաշտելի կ'ընէ բերանը, այլ անոր վրայ ծաւծող ժպիտը. աչքին բիբերը, թարթիչները չեն որ աստուածային լոյսով մը կը վառեն աչքերը, այլ նայուածքը: Եւ նայուածքը, և ժպիտը հոգին է, որ կը խառնուի ամբողջ անձին, կ'ազնուացնէ զայն, կը բարձրացնէ, գերմարդկային կը դարձնէ:

Պէտք է այդ հոգին յղկուած, զարգացած, վերացած ըլլայ սակայն, որպէս զի իր ճառագայթները լուսաւորեն մարմինը, որ անկենդան առաձն է, կաւը, ուրկէ պիտի գոյանայ հրաշակերտ գեղը:

Եթէ կրթութեան ազդեցութիւնը չէրլար, գոյութիւն չպիտի ունենար անշուշտ այն խորունկ համակրութեան գաղտնիքը, որ զմեզ կը մղէ միշտ դէպի այն անձերը, որոնք կըրթութեամբ կը մօտենան մեզի: Ինչո՞ւ հրապոյր չենք գտներ գեղացի աղուոր աղջկան քով, որ, զառաջ, զգեստին մէջ կը տարուբերի թարթափուն քայլերով. անոր շարժումները, անոր ծիծաղը, անոր գգուանքը, նոյն իսկ ամէնէն գորովոտ տեսարաններու մէջ, պաղ, կոպիտ բան մը ունի, որ շթաքարի պէս կը սառեցնէ արցունքը աչքին, ու կը չորցնէ վարդը թուշերուն և նուրը շրթունքներուն:

Իսկ ապրին, իրաւ է թէ քաղաքակրթութեան արտադրած երաշխիպքը կը զառամեցնէ շուշանը այտերուն, և ամադան աչքերուն փայլը կը մարէ. բայց այդ մարմնին մէջ իմացականութիւնն է որ շրջան կ'ընէ ծորուտ հուրքի մը պէս, որ անչէջ խարոյկի մը բոցերը, կայծերը, ցոլքերը, ճաճանչները ունի, և փայլակին հեծկլտուքովը կը բարախէ ամբողջ անձին մէջ: Երբ կը սկսի խօսիլ, այդ նեսմ մոյնքը կ'ոգեւորուի յանկարծ, և արտեւանունքին ծոպերը, ճակտին ծիր բոլորող վարսերն անդամ կը սառնան հոգիին բոլոր ներշնչումներովը: Ամէն գաղափարի, ամէն զգացման համար, նոր արտայայտութիւն մը ունին բիբերը, և գէմքը վիթխարումներ, կծկումներ, զորս զբաղելու կամ ցոյց տալու ճիգին մէջ պաշտելի կը դառնայ: Ամէն ցաւ, ամէն յիշատակ արձագանգ մը ունի անոր կիրթ հոգւոյն ալքին մէջ, և ամէն տեսարաններ կ'անդրադառնան հոն, ինչպէս լճակի մը բիւրեղ երեսին վրայ ծիածանները երկինքին: Ու հաղորդեցութիւնը այդ գերագոյն անդրադարձումներուն, թոյրերու երանգներու բոլոր բանաստեղծութիւնը կը նկարէ անոր գէմքին վրայ. յուզմունքը հրայրքին, զայրոյթը վառութեանց գէմ, ինչպէս յաթքշտակութիւնը ազնիւ բաներու համար, գութը տառապեալներուն նկատմամբ, կը տաքցնէ իր ձայնը, կը խորունկցնէ չեշտը, ու բառերը նուագի մը բոլոր թրթռումներովը կը բլթին լանջքէն դուրս, ուր կը հրդեհի ըզգացումներու մեծ վառարանը՝ հոգին:

Վերցուցէ՛ք այս ամէնը, ու մարմինը պիտի մնայ լերկ շրուանդի մը պէս, որուն հատկները փլցուցած է անգութ ձեռք մը:

Այսպէս պիտի ըլար գեղեցկութիւնը առանց զարգացման:

ՍԻՊԻԼ

ՊԶՏԻԿ ՆՕԹԵՐ

«ՓԷՏԸ»

«Ժամ երթանք օր ի՞նչ ըլի, խաչը կը պագուի՞, կը պաշտուի՞, էն փէտը որուն վրայ Քրիստոս գամեր են. ժամ երթանք օր էն փէ՞տը պագցնել տան մեզի...»:

Միսիոնարական որբանոցներու մէջ պատսպարուած Լուսաւորչի թոռնիկներուն խօսքերն են ասոնք զոր Թլկատինցիին յոյժ թեւադրիչ մէկ յօդուածէն կ'արտագրեմ հոս (Մասիս, 8-ՅրդԹիւ):

Կ'ատեմ կրօնական պայքարը որ ա՛լ ժամանակագրական սխալ մըն է: Բայց ամուր կը կառչիմ իմ տաճարիս, վասն զի անոր գմբեթը իմ տոհմիս ալ գմբեթն է:

Պատրանք չուենանք. միսիոնարը «թարթիչներուն տակ ծիծաղ մը զսպելով», —Թլկատինցին է որ կ'ըսէ — պիտի արտօնէ, ա՛լ հիմայ կ'արտօնէ որ մեր որբերը ամէն կիրակի եկեղեցի երթան, հայ կղերէն դաս առնեն, ու տօնի օրերը հաղորդուին. բայց տղաքը արդէն աղէկ սերտած են իրենց դասը. մեր եկեղեցին շատ «խրոնք բրոնք բաներ» կան, «մեր ժամը հարսի փեսի էհեթեր» կան, ու մեր խաչը «փէտ» է եղեր: Ու վէճը վերջ կը գտնէ վիճող չգտնուելուն:

Ճակատս ձեռքիս մէջ կ'առնեմ, ու կը մտածեմ, մելամաղձոտ, քանի տարի վերջ երբ որբանոցի այսօրուան սերունդը տարը մը պիտի ըլլայ մեր հանրային կեանքին մէջ, ու խորող տարը մը... Եւ ինձի անանկ կու գայ որ մարմնոյս մէկ մասն է որ կը կտրեն կը խլեն ինձմէ:

Վասն զի այն ազգերուն մէջ իսկ ուր քաղաքակրթութիւնը դարերէ ի վեր ընտանութեան իրաւունք ստացած է, կրօնական խորութիւնները հաղիւ նախապաշարումներու կարգն անցած են, հաղիւ պատմական յիշատակներ դարձած՝ և մենք քաղաքակրթութեան շաքարաբոյսը նոր խածած ենք դեռ:

Դարմա՞ն. — դարման չկայ: Ի զուր այս պատուելի հովիւներէն, ու «արտաքոյթեան ապրանքներէն» ա՛լ քիչ մը բարեխղճութիւն պիտի պահանջէինք. անոնք իրենց դրամարկղը լոյն կը բանան մեզի ու սիրտերնին ամուր կը կղպեն: Մենք կրօնական ժողովուրդ՝ մե՛նք ենք որ կրօնային ներողամտութիւն կը հայցենք այս մարդոցմէն որ արեւմուտքէն կու գան մեզի. մենք արեւելեան ժողո՛ւրդ՝ մե՛նք ենք որ խղճի ազատութիւն կը պառնանք այս նանքիներուն որ Ուսչինկթքնի հայրենիքէն կ'ելլեն դուրս:

Եւ որովհետեւ մենք իրենց չափ չունինք այն դեղին մանանան որ պէտք է մեր որբուկները սնուցանելու համար՝ կը համակերպինք որ օտար ստինք ծծեն անոնք. դէշ է կաթը, բայց երբ դուն չունիս... սպասիկները իրաւունք ունին ապրելու:

Ա՛հ, Պէշգեան մը պէտք էր մեզի, բայց Պէշգեանի հնարամիտ միտքը, ու մեծ սիրտը ամէն դարու մէջ ժողովուրդի մը չ'այցելեր:

Գիւութեան այն յորդ պոռթկումը պէտք էր մեզի մանաւանդ՝ երբ շուրջ քսան տարի առաջ Վանայ մեր լեռները սովեալները կշտացուցինք. բայց մենք ոգէտ, simpliste ժողովուրդ մըն ենք, ու մեր ապագի երեւակայութեան մէջ՝ սովը որ կ'անցնի «ճիրանները ունի, ու չենք տեսներ դաւանափոխութեան ալէտը որ էկդմպի մը պէս կը փակչի կը մնայ ազգի մը մորթին վրայ:

ԱՆՇՈՐԴ

ԳԻՏԱԿԱՆ ԷՋԵՐ

ԱՐՀԵՍՏԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆՑ ՇՈՒՐՋԸ

ՄԻԹՎԱՅՑ, (Գերմանիա) 10 Յունիս

Եթէ այս անգամուան նամակս վերատառութիւն մը տնտեսելու ելլէի, հաւանակաբար ամէնէն աւելի պիտի նախընտրէի Եղիա Տէմիրճիպաշեանի Նուպար փաշայի մահուան առթիւ գրած յօդուածին մէջ յիշուած հետեւեալ խօսքը. «Թէ՛ինչ ու փաստարան պէտք եղածէն ա՛ւելի ուրի ազդը. արհեստ մը, ձեռքի արհեստ մը ընտրեցէք ու սորվեցէք, որուն մէջ դարձեալ ուսմունք ու գիտութիւն կայ:» Եւ իրաւ ո՛րքան ճիշդ ու ո՛րքան իմաստալից խորհուրդ մը կը պարունակեն սոյն խօսքերը, զորս մեծանձն փաշան կ'ուզէ եղեր իրեն դիմող հայ պատանիներուն: Ինչո՞ւ է գիտնալ թէ արդեօք այդ հայ պատանիները կը հասկնայի՞ն, կրնայի՞ն ըմբռնել այդ ոսկի խօսքերուն արժէքը: Ես կը վարանիմ այս ըսելու. Կ'երեւակայեմ թէ բժիշկ կամ փաստաբան ըլլալու տենչէն բռնուած երիտասարդները ամէնքն ալ առանց բացառութեան, կա՛մ ազգային տարբական վարժարանէ և կամ երկրորդական վարժարանէ մը եկած էին: Արդ սա հաստատ է թէ, մեր ո՛չ մեկ դպրոցին մէջ աչակերտ մը թելադրուած է իր առած ուման ու կրթութեան հետ մէկտեղ, գոնէ մէջքի գաղափար մը իւրացնել այն ընդարձակ ու քաղաքակրթութեան առաջին աղբակներէն մէկը եղող ճիւղի մասին որ արհեստագիտութիւն (technique) կը կոչուի: Զգենք աշակերտկերը, ուսուցիչներէն հարիւրին հինգը առ առաւելն կրնայ շնորհքով պատասխան մը տալ, երբ հարցուի օրինակի համար թէ ի՞նչ է մեքենագիտութիւնը կամ էլեկտրագիտութիւնը և կամ ի՞նչպիսի նախապատրաստութեամբ մը կրնայ մէկը ապագային դիւրութեամբ այդ ճիւղերուն հետեւիլ, և այլն:

Հարիւր տարի առաջուան Պոլսոյ 66 էնսնաֆութիւնները թուելով և պզտիկ վիճակագրութեամբ մը ներկան բաղդատելով հինին հետ, Արեւելքի ցաւելով մատնանիշ կ'ընէր թէ Հայերը զգալի կերպով ետ մնացած են ձեռարուեստներու մէջ: Ասոր պատճառը բնականաբար ո՛չ այլուր փնտռելու է, եթէ ոչ մեր դպրոցական այն մթնոլորտին մէջ ուր պատրաստուող սերունդը տեսակ մը հակակրութիւն կը զգայ ընդհանրապէս արհեստներէն, զանոնք հասարակ ու մինչեւ մէկ աստիճան անպատուաբեր գտնելովև այս պատճառով աւելի ազատ արուեստներու ետեւէ վազել կը ձգտի: Եթէ դպրոցները առ այժմ այս մեծ պէտքին գոհացում տալու վիճակին մէջ չեն գտնուիր, պարտականութիւն մը կը ծանանայ օրը օրին հրատարակուող թերթերու վրայ, խօսքի ծրնոգներու, երիտասարդներու, մատնացոյց ընելով արհեստներու այն ուղիները որոնց եթէ հետեւին գիտակցաբար, կրնան ապագային բժիշկին ու փաստաբանին չափ և անոնցմէ ալ աւելի յաջողապէս թերեւս, բարոյական ու նիւթական բարձր կացութիւն մը ապահովել:

Թէ ճարտարարուեստը (industrie) մեզի համար դեռ իր սաղմնային վիճակին մէջ կը գտնուի, դարձ է: Անցեալները գերմանացի մը հետաքրքրուելով Արեւելքի ծանուցումներուն, անոնց պարունակութեանը մասին կը հարցնէր ինծի: Երբ տեղեկացուցի զինքը ամէնուն ալ, ըսաւ թէ «որոշապէս կը տեսնուի որ ձեր կողմերը դեռ արհեստները ծաղկած չեն: Եւ իրաւ, թերթ մը որ ժողովրդային է, որչա՛փ ճիշտ, հայելիի մը պէս կը ցոլացնէ իր ծանուցումներու բաժնին մէջ իր ժողովուրդին ո՛ր ճիւղին մէջ աւելի յառաջագնաց ու ո՛րին մէջ յետամնաց ըլլալը: Որչափ ալ որ արհեստները մեզի մօտ նախնական դրութեան մէջ կը գտնուին ըսելու ստիպուած ենք, ամէն անգամ որ բաղդատուիլ ուզենք Եւրոպայի հետ, չենք կրնար սակայն ուրանալ ու չտեսնելու զարնել արհեստներու վերաբերեալ այն զգալի մեծ բարեշրջութիւնները որոնք տեղի կ'ունենան հետզհետէ Թուրքիոյ մէջ: Մեզի համար ալ այլեւս հեռու չէ այն ժամանակը երբ անհատական ձեռարուեստները պիտի լքուին և կամաց կամաց մեքենաներու գործունէութիւնը պիտի գայ ծաւալիլ, պահանջելով անհատներու հաւաքական աշխատութիւնը:

Երկաթուղիները որ կը ձգուին հետզհետէ Թուրքիոյ ամէն անկիւնները, բնական օրէնքի համաձայն պիտի գրգռեն ժողովուրդը ճարտարարուեստի, այսինքն պիտի ստիպեն զինքը իր պէտքերը անձամբ հոգալու, ինքը իրեն համար արտադրելու և յառաջադիմութեան զարգացմամբ նաև ճարտարարուեստի առարկաներ արտաքսելու: Մէկ խօսքով, երկաթուղիները գործարանները թիւը հետզհետէ պիտի բազմապատկեն և ասով խնդրանք մը ելուան պիտի գայ այնպիսի անհատներու որոնք զարգացուցած են ինքզինքին արհեստագիտութեան մէջ և որոնք կրնան գործարաններ հիմնել ու վարել: Արդէն երկաթուղիները այս պահանջը մասամբ ստեղծած ըլլալու են. ընկերութիւնները անշուշտ մեքենագէտ-ճարտարագէտներ, արհեստագէտներ, monteurներ և այլն կը գործածեն իրենց bureau techniqueներու կամ Արհեստանոցներու մէջ և որովհետեւ տեղացի մասնագէտներ կը պակսին, հաւանական է որ մեծ մասամբ օտարներէ գրաւուած են այդ պաշտօնները: Գործարաններու յաւելմամբ օտար արհեստագէտներէ հետզհետէ պիտի դիմեն դէպի Թուրքիա ու մենք արհեստագիտութեան մէջ անպատրաստ ըլլալնուս, տեղի տալ պիտի ստիպուինք, թողլով որ հացը խլեն մեր բերնէն: Հետեւաբար պարզ է տեսնել թէ ա՛րշաւ հարկաւոր է ու կենսական մեզ համար՝ Արհեստներու հիմնելի լրջորեն: Արհեստագործութեան մէջ ամէնէն աւելի Գերմաններու հանդիպելնիս ալ լբրեւ ինքզինքն հասկնալի բան մը ընդունելով, պիտի ըսեմ թէ, մենք մօտաւոր ապագայի մը մէջ Գերմաններուն հետ մրցելու պիտի ստիպուինք մեր միջավայրին մէջ. ահա այս պատճառաւ ամէն անոնք որ կ'ուզեն արհեստագիտութեան որ և է ճիւղի մը հետեւիլ, լաւ կընեն եթէ Գերմանիոյ մէջ ուսումնասիրեն զայն, աչքի առջեւ ունենալով նաեւ սա իրողութիւնը թէ, Գերմանիոյ արդի արհեստագործութեան մակարդակը բարձրագոյնն է:

Մեր շատ մը երիտասարդներու, որոնց համար յաճախ կ'ըսուի թէ դպրոցէ մը շրջնաւարտ ելլելէ վերջ պարապ կը պըտըտին, չկրնալով որ և է մասնաճիւղի համար որոշում մը տալ, ջերմպէս յանձնարարելի է արհեստի մասնագիտութեան մը ընտրութիւնը: Այդ մասնագիտութիւններէն ես երկուքը աւելի պիտի շեշտեմ. մեքենագիտութիւնը և էլեկտրագիտութիւնը: Ասոնցմէ առաջինը իր բազմաթիւ ստորաբաժանումներով ներկայ ճարտարարուեստին հիմն ու հոգին կը կազմէ, իսկ երկրորդը մօտաւոր ապագայի մը մէջ իրականալի յառաջադիմութեանց ուսվիրան ըլլալու կոչուած է: Մեր ծնողքները, մեր դպրոցականները որ մեքենագիտութիւնէն կամ էլեկտրագիտութիւնէն կը խորշին, պատճառը այն է որ այն արհեստներուն վրայ որ և է ճշդրիտ գաղափար մը չունին: Երբ ես փափաք կը յայտնէի ծնողացս մօտ՝ մեքենագիտութիւն սորվիլս, մայրս կ'ըսէր. «Ի՞նչ տարօրինակ մտածում երթալ կամովին փշրիլ, իւղի ու մուրի մէջ տանջուիլ ու ասոր հետ մէկտեղ ինքզինքը մեքենաներէն յօշոտուելու վտանգին ենթարկել. անանկ ալ դրամը պիտի ծախսուր անանկ ալ, դնա՛ դէթ տօքթօր մը եղիր:» Հաւատի եմ որ շատ քիչ մայրեր պիտի կրնային ասկէ տարբեր կարծիք մը արտայայտել այն հաստատուն դարձած գաղափարներու ազդեցութեան տակ թէ բժիշկ մը ըլլալը շատ աւելի noble է քան մեքենագիտութեան ճարտարագէտ մը, թէ բժշկութիւնը աւելի մաքուր ու հանդիստ արհեստ մըն է, թէ բժշկութեամբ աւելի դիւրաւ ու շատ կարելի է վաստկիլ, և այլն: Ասոնք բնականաբար արտաքոյ, ծիծաղելի կարծիքներ են: Անոնք որ Ծիւրիխէն Պ. Սիմոն Ազապալեանի Աստրոհունգարիոյ արհեստագիտական դպրոցներու մասին Արեւելքի մէջ գրած յօդուածներու շարքը կարդացին ուշի ուշով, կրցան բաւական գաղափար մը կազմել ակնարկուած այդ երկու գլխաւոր արհեստներուն վրայ: Որպէս զի այս հինցած ողորմելի գաղափարները տակաւ անհետին ու սէր մը ծագի մեր ծնողքներու ու երիտասարդներու մէջ դէպի արհեստագիտութիւնը, պէտք է որ ստէպ, առատօրէն ու ճշգրիտ կերպով թերթերու մէջ գրուի սոյն նիւթին վրայ:

Ցաղորդ գրութեամբ մը պիտի աշխատիմ բացատրել թէ ի՞նչ է արհեստագիտութիւնը և թէ ի՞նչպէս կարելի է լաւագոյն կերպով մեքենագիտութեան և էլեկտրագիտութեան ճարտարագէտ պատրաստուիլ:

ՀՐԱՆԴ Ց. ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

ՆՈՐԷՆ ԳԱԼՑԱԵԱՆ

ԲԱՐԻՋ, 13 յունիս.

Զպիտի զբաղէի Նորէն Գալցիայեանով եթէ իր շահատակութիւններուն մէջ չը խառներ Հայոց անունը ու մեր գեղեցկագիտական ճաշակը:

Իր «արտիստական տաղանդը» որու որ կ'ուզէ Թող կլլեցէ, բայց սակէ ետքը Թող չներկայանայ հոս ու հոն, ըսելով թէ ինքը Պոլսոյ մէջ ահագին անուն հանած է, թէ հայ երեւելի դերասան մըն է, թէ ամբողջ Շէյլքսփիրը հրաշալի կերպով ներկայացուցած է, ու հիմայ Բարիզ ինկած՝ մէկ քանի ներկայացումներ կու տայ: Ասոնք սուտեր են զորս իր Ազդերուն վրայ հրատարակելէ չէ քաշուած: Մտքէն չէ անցուցած կարծես թէ Հայեր պիտի տեսնեն այդ տողերը: Հետաքրքիր էի գիտնալ թէ ե՞րբ և ո՞ւր ընդունած է baronի աղնուացնող տիտղոսը:

Ժուրնալի սրահը տուած ներկայացման ներկայ չգտնուեցայ, բայց հետեւեալ օրը կարդացի նոյն Ժուրնալին մէջ «Սա բանաձ հայ դերասանը» բառերը զորս Պոլսոյ թերթերուն գրկելու մոցեր են ապիկար Գալցիաեանին հիացողները: Սպասեցէ՛ք հիմա, սպասեցէ՛ք դարերով որ այդ տղան դերասան ըլլայ. համբերութի՛ւն:

Լոնտոն կը փախչի հիմակ, ա՛լ վստահ ըլլալով թէ Բարիզի հայ գաղթականութիւնը իր ի՞նչ ըլլալը հասկացաւ: Հոս, ա՛լ ընելիք չունի: Կը գրեմ այս տողերը զգուշացնելու համար Լոնտրայի հայ գաղթականութիւնը. փորձանք մըն է այս տղան մեր գլխուն որ Հայուն անունը կ'աղտոտէ:

ՊՕՂՈՍ ԲՕԼՕԼԵԱՆ

ՍԵՒ ՀԱՄԲՈՅՐԸ

ԻՆՉՊԷ՞Ս ՄԵՌԱՒ ԲՈՒՇԿԻՆ

Բուշկինի նուիրուած մեր երէկուան յօդուածին մէջ կ'ակնարկէինք արդէն թէ Ռուսիոյ մեծագոյն ազգային բանաստեղծը մեծամարտի մը մէջ մեռած է ճիշդ այն տարիքին՝ ուր ամէնէն աւելի հաստնցած էր իր տաղանդը: Այդ մեծամարտին առթիւ տուող պարագաները սակայն ամէնէն յուզիչներն են իր կեանքին՝ և որոնք մինչեւ հիմա շատ քիչերու ծանօթ էին: Բարիզցի հրապարակագիր մը՝ Ռուսիոյ մէջ կատարուած հարուածակի հանդէսներուն առթիւ վիպական ոճով մը կը պատմէ բանաստեղծին կեանքին տխուր վերջաւորութիւնը:

* * *

Քաղքեցիի պզտիկ ու մենուկ սալօնը՝ ուր ամէն իրիկուն կը հաւաքուէին բանաստեղծին բարեկամները, Բեդերսպուրկի մէջ, սովորականէն նուազ այցելու ունէր 1837ի յունվար 3ին Լամբարին լուսարգելին տակ՝ չորս թէյի գաւաթներու բիւրեղը միայն կը վառուէր արծաթի ամփոփարաններու մէջ սեղմուած. քսնսի մը մը վրայ, սամավարը ջուրի եռքին մեղմ աղմուկը կը հանէր ու վառարանին վրայ դետեղուած մեծ հայելին՝ որուն մէջ խօսակիցներու շարժումները կը գծուէին ու կը սրբուէին շարունակ, կը ցոլացնէր գեղանի և սիրուն կնոջ մը՝ տիկին Բուշկինի դիմագիծերը՝ ամուսնին ու երկու հիւրերու դէմքին կամ Հիւրերէն մէկը՝ Ֆրանսական ծագումով խարտեաշ ու առոյգ երիտասարդ մը՝ Նիքոլա Ա. կայսեր անձնական դուռնդին սպայ մըն էր տ'Անթէս անունով՝ որ իր քաջութեան պատճառաւ շատ կը սիրուէր արքունիքին մէջ և որ ամուսնացած էր տիկին Բուշկինի քրոջը կամ:

Ամբողջ իրիկունը՝ բանաստեղծը անսովոր ուրախութիւն մը ցոյց տուաւ: Ինքը որ բաւական ատենէ ի վեր վերջին ծայր տխուր կ'երեւար, ինչպէ՞ս կ'ըլլար որ յանկարծ այդ ատենան երջանիկ կը ցուցնէր ինքզինքը: Տխուր էր՝ որովհետեւ խնդրի պէս կը սիրէր իր կինը ու գիտէր թէ չէր սիրուեր անկէ...:

Օր մը՝ նշմարած էր թէ իր կնոջ աչքերուն մէջ ուրախութեան փայլակ մը կը շողար տ'Անթէսի հիւր եկած ատենը: Այդ օրէն ի վեր սկսած էր ուսումնասիրել կնոջը բռնած դիրքը, շարժումները, ինչպէս նաեւ արտասանութեան առած երեւոյթը՝ երբ Ֆրանսացիին հետ կը խօսէր, ու իրական ցաւալի յայտնութիւն մը եղած էր իր մտքին մէջ. ո՛չ թէ միայն կինը չէր սիրէր զինքը և անտարբեր կը վարուէր իրեն հետ, այլ իրեն համար բոլորովին անհասկնալի պատճառով մը՝ դէպ ի նոր սէր մը կը հակէր: Կը գուշակէր սակայն, կը զգար, կը տեսնէր: Ո՞վ գիտէ, թերեւս նոյն իսկ երկու սիրահարները համաձայնած էին իրարու հետ և իր վրայ կը խնդային...:

Այս վախը ինքզինքն կը բացատրէ այն տխրութիւնը՝ որուն ենթարկուած էր Բուշկին բաւական ատենէ ի վեր. բայց ինչպէ՞ս մեկնել այդ յանկարծ Յիսիրիկուան անօրինակ զուարթութիւնը: Արդեօք սխալած ըլլա՞ը հակցած էր վերջապէս—Ընդհակառակը՝ ա՛լ աւելի հաստատուած էր իր կասկածներուն մէջ. նոյն իրիկուն իսկ իր կնոջ մէկ նայուածքը տեսած էր, սիրազեղ նայուածք մը՝ ուրկէ գորովը կը փղձկէր և զոր իր այ՛նչափ սիրած կինը կ'ուղղէր Ֆրանսացիին: Նայուածքները՝ աչքի քթթումները ամէն ատենէ աւելի առատ փոխանակուած էին այդ իրիկունը, որովհետեւ կինը իր ամուսնին ուրախութեան պատճառաւ ինքզինքը ապահով զգալով, բնաւ զգուշութիւն չէր դնէր իր շարժումներուն մէջ:

Բուշկին՝ առանց յայտնապէս անոնց նայելու, կը տեսնէր ամէն բան: Կը տեսնէր, և ա՛լ աւելի ջղուտ կը դառնային իր կեղծ զուարթութեան առթած խընդութիւնները: Ամէն բան գիտնալու, վերջնականապէս իր կասկածներուն անհիմն կամ ստոյգ ըլլալը հասկնալու փափաք մը կը մրկէր զինքը, ու խնդալով հանդերձ, խօսակցութեան խառնուելով հանդերձ, միջոց մը կը մտածէր այդ փափաքը գոհացնելու համար:

Ու գտաւ այդ միջոցը և խօսակցութեան ամէնէն տաք պահուն՝ ուր նիւթ նիւթ կը ցատկէին, ոտքի ելաւ և քիչ մը ատեն սալօնին մէկ ծայրէն միւսը պտուտքելէ ետքը սամավարին մօտեցաւ, և առանց խօսակցութենէն ձեռք քաշելու՝ ածուխի պզտիկ կտոր մը առաւ մատներուն մէջ, փոշեցաուց զայն և ափը ամբողջովին մրոտեց:

Ցետոյ լամբարին մօտեցաւ և իբր թէ պատրոյդը պիտի բարձրացնէր, մարեց զայն՝ առանց սակայն դիտմամբ ըրած ըլլալը հասկցնելու:

Մութը պատեց սալօնը:

—Ի՞նչ անճարակ ես, ըսաւ կինը խընդալով:

—Բան մը չէ, պատասխանեց Բուշկին, ես անճամբ հիմա կը վառեմ նորէն:

—Սպասաւոր մը կանչէ:

—Անօգուտ է:

Եւ ինք իր անճարակութիւնը ծաղրելով, մութին մէջ՝ մրոտած ձեռքովը կնկանը խարտեաշ գլուխը բռնեց, —այդ սիրուն գլուխը՝ որ թերեւս ուրիշին գրգուանքներուն անձնատուր կ'ըլլար,— և հակառակ իր յուսահատութեան, հակառակ իր նոր ծնող ատելութեան՝ շաչուն համբոյր մը դրաւ անոր այտին վրայ:

Երբ լամբարը առնելով դուրս պիտի տանէր վառելու, առարկեց թէ դուռը չէր կրնար բանալ եւ՝

—Սէ՛րժ, ըսաւ միւս հիւրին, ինծի հետ եկու քիչ մը, եթէ կը հաճիս:

Ու դուրս ելաւ՝ սրահին մէջ մինակ մնացող զոյգին ըսելով.

—Վայրկեանէ մը կը վերադառնամ:

Եւ իրաւ ալ շատ չո՛ւտ վերադարձաւ, գրեթէ երկու վայրկեանէն: Բացաւ դուռը՝ և առաջ ինք ներս մտաւ, լամբարը գլխուն վրայ բռնած՝ որպէս զի իր աչքերը չչլմտրին լոյսէն և սրահին մէջ ալ ամէն բան լուսաւորուի:

Դէմքը ահաւելի երեւոյթ մը առած էր յանկարծ: Ցժգոյն և աչքերը վիշտն խոշորցած, չիտակ կնկանը քովը գնաց և անոր ձեռքէն բռնելով հայելիին առջեւը տարաւ: Ու կինը՝ հայելիին ցոլացիկ արտաբերումին մէջ դէմք մը տեսաւ՝ որ իրն էր ապահովաբար, բայց որուն վրայ՝ շրթունքներն ու այտերէն մէկը անբացատրելի լղրճուած նշան մը կրէին, պըժգալի սեւ արատ մը:

Քարացած մնաց անհաւատարիմ կինը ու բնազդական շարժումը ըրաւ՝ իր անպատուութեան նշանակ եղող արատը սրբելու:

Բուշկին դէպի Ֆրանսացի երիտասարդը դարձած էր՝ ու լամբարին լոյսը անոր ուղղած՝ կը ցուցնէր իր հակառակորդին դէմքը. դեռ արհեստները ծաղկած չեն: Եւ իրաւ, թերթ մը որ ժողովրդային է, որչա՛փ ճիշտ, հայելիի մը պէս կը ցոլացնէ իր ծանուցումներու բաժնին մէջ իր ժողովուրդին ո՛ր ճիւղին մէջ աւելի յառաջագնաց ու ո՛րին մէջ յետամնաց ըլլալը: Որչափ ալ որ արհեստները մեզի մօտ նախնական դրութեան մէջ կը գտնուին ըսելու ստիպուած ենք, ամէն անգամ որ բաղդատուիլ ուզենք Եւրոպայի հետ, չենք կրնար սակայն ուրանալ ու չտեսնելու զարնել արհեստներու վերաբերեալ այն զգալի մեծ բարեշրջութիւնները որոնք տեղի կ'ունենան հետզհետէ Թուրքիոյ մէջ: Մեզի համար ալ այլեւս հեռու չէ այն ժամանակը երբ անհատական ձեռարուեստները պիտի լքուին և կամաց կամաց մեքենաներու գործունէութիւնը պիտի գայ ծաւալիլ, պահանջելով անհատներու հաւաքական աշխատութիւնը:

Երկաթուղիները որ կը ձգուին հետզհետէ Թուրքիոյ ամէն անկիւնները, բնական օրէնքի համաձայն պիտի գրգռեն ժողովուրդը ճարտարարուեստի, այսինքն պիտի ստիպեն զինքը իր պէտքերը անձամբ հոգալու, ինքը իրեն համար արտադրելու և յառաջադիմութեան զարգացմամբ նաև ճարտարարուեստի առարկաներ արտաքսելու: Մէկ խօսքով, երկաթուղիները գործարաններու թիւը հետզհետէ պիտի բազմապատկեն և ասով խնդրանք մը ելուան պիտի գայ այնպիսի անհատներու որոնք զարգացուցած են ինքզինքին արհեստագիտութեան մէջ և որոնք կրնան գործարաններ հիմնել ու վարել: Արդէն երկաթուղիները այս պահանջը մասամբ ստեղծած ըլլալու են. ընկերութիւնները անշուշտ մեքենագէտ-ճարտարագէտներ, արհեստագէտներ, monteurներ և այլն կը գործածեն իրենց bureau techniqueներու կամ Արհեստանոցներու մէջ և որովհետեւ տեղացի մասնագէտներ կը պակսին, հաւանական է որ մեծ մասամբ օտարներէ գրաւուած են այդ պաշտօնները: Գործարաններու յաւելմամբ օտար արհեստագէտներէ հետզհետէ պիտի դիմեն դէպի Թուրքիա ու մենք արհեստագիտութեան մէջ անպատրաստ ըլլալնուս, տեղի տալ պիտի ստիպուինք, թողլով որ հացը խլեն մեր բերնէն: Հետեւաբար պարզ է տեսնել թէ ա՛րշաւ հարկաւոր է ու կենսական մեզ համար՝ Արհեստներու հիմնելի լրջորե

խարտեաշ պեխերուն ու ժժգոյն այտերվրայ միևնոյն նշանը, միևնոյն պժգալի արատը՝ անհերքելի ապացոյց մը՝ ամուսնական անհաւատարմութեան։

Բաւ մը չարտասանեց, ու մենամարտ որոշուեցաւ յաջորդ օրուան համար։ Եւ չատ ալ տիսուր օդով մը սկսաւ այդ մենամարտը՝ ցորեկէն ետքը ժամը չորսին։ Զիւնը՝ իր ձերմակ սաւանով ծածկած էր ամէն տեղ և այդ մաքուր տարածութիւնը դացին պրատելու երկու հակառակորդները ու Բուշքինի մէկ բարեկամը Տօգաս՝ որ միակ վկան էր այդ եղերական դէպքին։ Մենամարտը ատրճանակով որոշուած էր և երկու հակառակորդները իրարմէ տասը քայլ հեռու կեցած էին։

Ս՝Անթէս՝ առաջին անգամ արձակեց հարուածը՝ եւ Բուշկին՝ կուշտէն վիրաւորուած՝ ինկաւ երեսի վրայ։ Տօգաս բանաստեղծին քով վազեց խլոյն, բայց անիկա՝ ձեռքովը զայն հեռացուց՝ ըսելով.

—Սպասեցէք, բաւական ուժով կը դգամ ինքզինքս, ես ալ իմ կարգիս ատրճանակ պարպելու համար։

Ս՝Անթէս՝ որ անոր քով եկած էր ձեռքը սեղմելու համար, պարտաւորուեցաւ իր տեղը վերադառնալ և բանաստեղծին արձակելիք հարուածին սպասել։

Բուշկին մատը իր վերքին մէջ խոթեց և լաւ մը զննելէ ետքը մրմնջեց.

—Դէշ չեմ զգար, կընամ հարուածը արձակել։ Ուրեսի վրայ պառկելով, մէկ թեւին կրթնեցաւ, նշան առաւ քիչ մը ատեն՝ և հարուածը արձակեց։

—Զարնուեցայ, ըսաւ Ս՝Անթէս, թեւս ջախջախուեցաւ։

—Դուսվ՝, աղաղակեց Բուշկին, ու նուաղեցաւ ձերմակ ձիւնին վրայ՝ որուն մէկ մասը կարմիր ներկուած էր իր արիւնէն։

Գնդակը աղիքներուն թափանցած ըլլալով, չկրցաւ դիմանալ և երկու օրուան տառապանքէ ետքը մեռաւ հրեռունը ուրբը տարեկան հասակին մէջ։ Կինը ներկայ էր իր հոգեվարքին ու մեծապէս բանաստեղծը ներեց անոր, ճիշդ այն պահուն՝ ուր վերջին շունչը կը թռէր։

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՆՈՐՀՈՒՐԴԸ.— Վասիլէ Զայքուսկի բանտին նայելով Պառոն Սիթալ, Դեսպանախորհուրդին նախագահը, յայտարարեր է տէրութեանց պատուիրակներուն թէ մտադիր չէ բանակներ, նաւատորմիներ և զինուորական ելմտացոյցներու համար զեղչ առաջարկելու։ Միւս կողմէ Լա Հէյն կը հեռագրեն թէ զինուորական մասնաժողովը իր նիստերը դադրեցուցեր է, առանց դրական արդիւնքի մը հասնելու։ Վասիլէ Զայքուսկի զարմանալի չի դտներ այս պարագան, վասն զի Գերմանիոյ ու Ֆրանսայի պատուիրակներն ալ երկու օր առաջ դիտողութիւններ ըրեր են։ Զինուորական յանձնաժողովը մօտերս նկատողութեան պիտի առնէ իր մասնաժողովին տեղեկագիրը։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ կառավարութիւնը 61միլիոն 600,562 ֆր ի նոր վարկ մը ուզած է Խորհրդարանէն, սա պատճառներով.— Անցեալ տարուան վերջերը պատահած դէպքերը անհրաժեշտ ընծայած էին թէ՝ Ֆրանսայի և թէ դաղթավայրերուն ծովակերեայ զանազան մասերուն աւելի ամրացումը։ Պատերազմական, ծովային և դաղթային նախարարութիւնները ուսումնասիրած են այդ առթիւ ձեռք առնուելիք միջոցները, որոնք կարեւոր և յաւելուածական վարկերու պատճառ կ՝ըլլան։ Այդ 61,600,562 ֆր.ին 23,237,862ը պատերազմական նախարարութեան համար է, 32,908,000ը՝ ծովային և 4,454,500ը՝ գաղթային։ Անշուշտ այդ ծախքերը մեծ բան մը պիտի ըլլային 1899ի եւմտացոյցին վրայ և թերեւս անոր հաւասարակշռութիւնը ծանրապէս խանգարէին, սակայն ներկայ տարեշրջանին առաջին ամիսներուն հասոյթները փարատեցին այդ վախերը որովհետեւ տուքերու գանձումը կանոնաւոր յաւելում մը կրած է։ Մինչեւ յունիս մէկ Ֆրանսայի համար ենթադրուած հասոյթը 56,907,000 ֆր. աւելի եղած է և Ալժիրիոյ համար ալ 1,457,300, դումար 58 միլիոն 424,300 ֆր., այնպէս որ վերոյիշեալ յաւելուածական վարկերուն փոխարինը արդէն գտնուած է ներկայ տարեշրջանի առաջին ամիսներուն մէջ։ Ուրեմն եթէ արտասովոր պարագաներ տեղի չունենան, 1899ի եւմտացոյցն ալ լաւագոյն պայմաններու մէջ պիտի փակուի։

ԱԻՍՏՐԻԱ ԵՒ ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ.—Վիէննայէն առջի օրուան թուականով հեռագիր մը կ՝ըսէ թէ Բոլիքիսկ Գորեսպոնտենց կը հերքէ այն լուրը, որուն համաձայն արտաքին գործոց նախարար Կոլոմխովսքի կոմսը, Աւստրիոյ և Հունգարիոյ պետական պայմանագրութեան խնդրին առթիւ, օտար տէրութեանց կարծիքը ուզած ըլլայ՝ առեւտրական դաշնադրութիւններու ապագայ պայմանաժամին կամ անոնց վերանորոգուելուն համար։

— Հունգարիոյ երեսփ. Ժողովին մէջ, չորեքշաբթի օրը նախարարապետ Պ. Զէլ ներկայացուց մաքսային ու առեւտրական գործերու կարգադրութեանը վերաբերեալ օրինագիծը, որ կը տրամադրէ թէ Հունգարիա իրաւունք ունի բոլորովին անկախաբար կարգադրելու առեւտրական ու մաքսային խնդիրները, քանի որ Աւստրիոյ հետ առեւտրական ու մաքսային պայմանագրութիւն կնքուած չէ։ Անկախութեան այս իրաւունքին վրայ յենլով օրէնքը կ՝առաջարկէ որ Աւստրիոյ հանդէպ առեւտրական ու մաքսային իրաց արդի կացութիւնը գործադրութեան մէջ մնայ մինչեւ 1907 դեկտեմբեր 31, առանց փոխադարձութեան պայմաններու։ Այդ շրջանին մէջ եթէ երկու տէրութիւններուն անունով օտարներու հետ առեւտրական պայմանագրութիւններ կնքուին, Հունգարիոյ կառավարութիւնը ամէնէն ուշ 1901ին պիտի սկսի Աւստրիոյ հետ բանակցիլ առեւտրական ու մաքսային դաշնադրութեան կնքմանը համար, որպէս զի օտարներու հետ կնքուելիք առեւտրական և պայմանագրութեան մէջ Հունգարիոյ շահերը յարգել տրուին։ Երբ մինչեւ 1903 առեւտրական ու մաքսային դաշնադրութիւնը կնքուած չըլլայ, մինչեւ 1907 միջազգային պայմանագրութիւններ պիտի չկնքուին։ Օտարներու հետ բանակցութիւնները սկսելէ առաջ, մաքսային ինքնօրէն սահացոյցին տեղ նոր մը պիտի տրուի, որ թէ՝ Աւստրիոյ և թէ Հունգարիոյ շահերը միանգամայն պիտի երաշխաւորէ։ Երկու տէրութիւններուն իւրաքանչիւրը իրաւունք պիտի ունենայ պահանջելու որ դաշնադրութիւնները դադրին որոշեալ պայմանաժամը առարտելուն։

— Տեպպի Վիէննայի թղթակիցն ալ Աւստրիոյ և Հունգարիոյ պետական պայմանադրութեան խնդրին վրայ հետեւեալը կը դրէ իր լրագրին.

«Փառք Աստուծոյ, թուն կոմսին դահլիճը հիմակու հիմա փրկուած է։ Պատերազմիները հաշտուեցան և պետական պայմանադրութիւնը կնքուեցաւ։ Թէեւ շատ գաղտնի կը պահեն, մինչեւ այն ատեն որ Պ. Զէլ զայն հաղորդէ Հունգարիոյ Խորհրդարանին (Աւելորդ է ըսել թէ ինչպէս քանի օրէ ի վեր Արեւելքի մէջ կը հրատարակուի, պայմանադրութեան պարունակութիւնը արդէնծանօթ է)։ Աւստրիոյ ժողովուրդները, որոնց հետ խնդիրը քիչ շատ վերաբերութիւն ունի, հաշուի առնուած չեն, եթէ նկատողութեան առնուի 14դ հատուածը օրուն վրայ հիմնուելով կ՝ըսուած է պայմանադրութիւնը։ Հունգարիոյ նախարարապետը երկու օր վերնոյն մնաց առանց հանդիպելու Աւստրիոյ նախարարապետին, որովհետեւ երկուքն ալ կը զգուշանային իրարու հանդիպելէ։ Ֆրանց Եոսէֆ Կայսրն ալ զատ զատ կ՝ընդունէր զանոնք։ Վերջապէս իմացուեցաւ թէ երրորդ օրուան իրիկունը երկու նախարարները Բրաթիսլաւի մէջ Սաքսէր ճաշարանը գտնուած ու միասին ճաշած են, հաւանականաբար պտուղ և պանիր ուտելու ատեն միանգամայն վիճաբանելով նոր պայմանադրութեան վրայ, զոր այդ պատճառաւ Վիէննայի մէջ շատ մը մարդիկ «Բրաթիսլաւի հաշտութիւնը» կը կոչեն մինչդեռ ուրիշներ ալ «Աւստրիոյ անձնատուութիւնը»։ Արդարեւ նրկատողութեան առնելով բոլոր պարագաները և երկու կողմերուն կացութիւնը, դժուար է ըսել թէ Հունգարիան է որ կը վճարէ պատերազմին ծախքերը։ Հունգարիոյ մէջ ընդդիմադիրները կապած են նախարարութեան ձեռքերը, որ պարտաւոր է զիջումներ ընել անոնց, մինչդեռ Աւստրիոյ համար աւելորդ ծախք մը պիտի ըլլայ քանի որ 14դ. հատուածին կիրառումին համար կատարեալ ազատութիւն կայ։ Այդ պատճառով Աւստրիան է որ տեղի տուած է։ Արդէն հունգարիոյ նախարարութիւնը յաջողուցած է իր պահանջումը որ է Աւստրիոյ-Հունգարիոյ Պանքային նոր կանոնագիրը 1900 յունուար 1էն գործադրել տալ, տասը տարուան պայմանաժամով։ Հունգարիոյ նախարարութեան կողմէ եղած միակ զիջումն է երկրել մաքսային և առեւտրական միութեան պայմանաժամը, որ պիտի աւարտէր 1903ին, թուական մը ուր կը լրանան նաեւ Գերմանիոյ և ուրիշ տէրութեանց հետ կնքուած առեւտրական դաշնադրութիւնները։ Առաժամեայ նոր պայմանաժամը եօթը տարի պիտի տեւէ և 1905ին պիտի աւարտի։ Այս անոնցան զիջողութիւնը չի դոցեր այն մեծ մասը որուն կ՝ենթարկուին աւստրիական շահերը, աւստրեւհունգարական պանքային նոր կանոնադրութեանը հետեւանքով, ինչ որ ասկէ վերջը երկուքդալի զէնք մը պիտի ըլլայ Հունգարացիներուն ձեռքը, և այս միտքով է որ Վիէննայի բոլոր թերթերը այդ պայմանադրութիւնը կը մեկնեն՝ իբր նոր յաղթանակ մը Հունգարիոյ և իբր նոր պարտութիւն մը Աւստրիոյ համար։»

ԹՐԱՆՍՎԱԼԻ ԽՆԴԻՐԸ.— Սոֆանէսպուրգի մէջ անցեալ ուրբաթ իրիկուն տեղի ունեցած միթինկին վրայ Թալմզ հետեւեալ հեռագիրը հրատարակած է.

«Սոֆանէսպուրգի մէջ ուրբաթ իրիկուն նմանը չտեսնուած միթինկ մը տեղի ունեցաւ՝ քաղաքին երեսելիներէն հարիւր յիսուն հոգիի կողմէ ուղղուած հրաւէրի մը վրայ։ 5000 հոգի հաւաքուեցան ուղեւորներու սենեակին սրահներուն մէջ։ Բարեկարգութիւնը մինչեւ վերջ չխանգարուեցաւ և հետեւեալ որոշումները տրուեցան մեծամասնութեամբ.—Մթինկը կը յայտարարէ թէ սահմանադրական խնդիրը այն ատեն միայն գոհացուցիչ կերպով պիտի կարգադրուի, երբ սպիտակամարթ բոլոր բնակիչներու քաղաքական իրաւունքներու հաւասարութիւնը ճանչցուի։ Մթինկը կը յայտարարէ թէ Պլէսիֆոնթէյնի մէջ նախագահ Պ. Բրիւկէրի կողմէ քուէարկութեան իրաւունքին համար ներկայացուցած առաջարկութիւնները անբաւական են և բնաւ չեն գոհացներ արդար պահանջումները ժողովուրդին որ զրկուած է այդ իրաւունքէն։ Մթինկը երախտագիտութիւն կը յայտնէ Սըր Ալֆրէտ Միլնէրի՝ այն ջանքերուն համար զորս ըրած է ի նպաստ օտար հրպատանիներուն։ Մթինկը շնորհակալութիւն կը յայտնէ ամէն անոնց որ թէ՝ Անգլիոյ մէջ և թէ ուրիշ տեղեր, իրենց համակրութիւնը յայտնած են Թրանսվալ բնակող օտար հպատակներուն։

«Այս չորս որոշումները ուղղուեցան Պ. Քոնինկմ Կրիգի, որպէս զի դայնս հաղորդէ Սըր Ալֆրէտ Միլնէրի և Պ. Զէմսբրլէյի։ Մթինկին նախագահը, Պ. Հոսքէն, սա հարցումը ուղղեց ներկայներուն։—«Եթէ քուէարկութեան իրաւունքը արդար և ազատ պայմաններով ձեզի տան, կ՝ընդունի՞ք։» Ներկայները միաբերան «Այո՛» պատասխանեցին։»

—Բրիթորիայէն չարաթ օրուան թըւականով կը հեռագրեն թէ Թրանսվալի Խորհրդարանը միաձայնութեամբ որոշեր է ցաւ յայտնել թէ Սըր Ալֆրէտ Միլնէր չէ ուզած ընդունիլ նախագահ Պ. Բրիւկէրի կողմէ եղած արդարացի առաջարկութիւնները, թէ ժողովը կատարելապէս կը հաւանի նախագահին կատարած բանակցութիւններուն և թէ անոր համամիտ է, քուէարկութեան իրաւունքի և իրաւաբարութեան մասին ըրած առաջարկութիւններուն համար։ Խորհրդարանը նաև պաշտօն տուեր է իր գործադիր յանձնաժողովին որ քուէարկութեան իրաւունքին համար Նախագահին ըրած առաջարկութիւնը վերջնական կերպով խմբագրէ, որպէս զի կարելի եղածին չափ շուտով ներկայացուի Խորհրդարանին։

ՓԻԼԻՊԻՆԵՆՆԵՐ.—Նիւ Եորք Հերըլտ հետեւեալ հեռագիրը հրատարակած է.

Մանիլա, 11 յունիս.— (Լասրինանի ուղեւոր - աղաւնիներուն միջոցաւ) Ամերիկեան զինուորները Լասրինան վերադարձան առանց ընդդիմութեան հանդիպելու։ Բահանայ մը յայտարարեց թէ երկու հազար ապստամբ երէկ իրիկուն հեռացեր են նոյն քաղաքէն։ Ամերիկեան բանակը առջի իրիկունը կեցած էր քաղաքին հարաւակողմը երկու հազար մղոն հեռուն։ Այս առտու, հակառակ անտանելի տաքի մը, ամերիկեան զինուորները ճամբայ ելան և եօթը ժամ քալեցին. պահ մը հանգիստ առնելէ ետքը նորէն սկսան իրենց դնացքը։ Այդ միջոցին ապստամբները սկսան բուռն կրակ մը ընել հեծելազօրքերու այդ գունդին վրայ։ Քիւրատասի զօրագունդէն մնդանաթափդ զօրքեր սկսան յառաջանալ։ Ապըստամբներն ալ բաղմաթիւ արձակդիններ հրեցին, որոնք կը սպառնային ամերիկեան բանակին ճակատկողմին։ Լուսինը զօրավարը առաջ անցուց հետեւակներու 9դ զօրագունդը երկու հրետանիներով։ Երբ օրը իրիկուն եղաւ Հուիթքն զօրավարին կիսաբաժինը ունէր 19 մեռեալ ու վիրաւոր։ Իսկ ապստամբները՝ քսան։ Ամերիկեան երկրորդ կիսաբաժինն ալ ունեցաւ հինգ մեռեալ ու վիրաւոր։

ԻՏԱԼԻՈՅ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ.—Իտալիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ, հինգշաբթի, արտաքին գործոց նախարար Վիսքոնթի Վէնոստա մարքիզը, Ծիլէթա տի Սան-Ճիուլիանոյ զօրավարին ձերբակալման համար եղած հարցումի մը պատասխանելով ըսեր է թէ կառավարութիւնը բնաւ մասնակցութիւն չունի այդ խնդրին մէջ և թէ երկու կառավարութիւնները բարեկամական տրամադրութիւններով նկատողութեան պիտի առնեն այդ դործը։

— Նախարարութեան առաջարկած քաղաքական միջոցներու մասին վիճաբանութիւն կատարուելու միջոցին տեղեկացաւ Պ. Կրիսպ ու դատական նախարարը պաշտպանեցին այն նպատակով ներկայացուած ծրագիրը։ Ժողովը յետոյ փակուած հաշուեցաւ վիճաբանութիւնները։

ԲՐՈՒՍԻՈՅ Երեսփ. Ժողովը, 160ի դէմ 240 ձայնով, յանձնաժողովի մը յղեց Ռէն-Ելպայի ջանցքին ծրագիրը։

ՍՈՊՐԱՆԻԷՆ, առջի օրը, ընտրական տասնըմէկ շրջանակներու ընտրութիւնները հաստատեց և երկու ընտրութիւն ալ ջնջեց։ Սոպրանիէն ընտրեց յանձնաժողովներ արտաքին, դատական և կրթական գործոց նախարարութիւններուն համար։

ԳԵՐՄԱՆԻՍ երբ ձեռք անցուց Քարոլինեան կղզիները, հարցնողներ եղան թէ Գերմանիա յաջողելու համար ո և է դիմադրութիւն կամ զոհողութիւն չէ՞ ըրած՝ ուրիշ տէրութեան մը հաւանութիւնը առնելու համար։ Նորս Տոյչ Ավկիմայնե Զայքուսկ հետեւեալ կէս-պաշտօնական պատասխանը տուաւ այդ հարցումին.— «Գերմանիոյ և Սպանիոյ միջեւ կնքուած դաշնադրութիւնը հարկ չի թողուր ո և է տէրութեան հաւանութեանը կամ հաճութեանը, ինչ որ երբեք ուզուած չէ։ Մեեւնոյն պատճառով Ափրիկէի կամ Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ գոհացումներ տալու մասին բնաւ խնդիր եղած չէ։ Որովհետեւ այս առթիւ ակնարկութիւն եղած է Ափրիկէի մէջ Անգլիոյ և Բորթուգալի ստացուածքներուն համար կընքուած անգլուդերման համաձայնութեան, կը յայտարարենք թէ այդ համաձայնութիւնը բնաւ վերաբերութիւն չունի Քարոլինեաններու Գերմանիոյ թողուելուն, ինչ ու դիւրին է հասկալ, վասն զի անդլուդերման համաձայնութիւնը կնքուած ատենը Քարոլինեաններու մասին բնաւ խնդիր չկար։»

—Գերմանիոյ կայսրը հեռեւեալ պատասխանը ուղղեց Համբուրկ-Ամերիկեան Ընկերութեան տնօրէնին.— «Այն ջերմ շնորհաւորութիւնները զորս Քարոլինեան և Մարիանեան կղզիներուն դնման առթիւ ինծի ուղղած էք, կ՝ապացուցանեն թէ կրցած էք գնահատել այդ ստացման կարեւորութիւնը ինչպէս նաեւ գերման վաճառականութեան առաջին քայլը։ Ասոր համար շնորհակալութիւն կը յայտնեմ ձեր հոգածութեանը համար և կը մաղթեմ ի բոլոր սրտէ որ աստուածային օրհնութիւնը՝ գերմանական նաւարկութեան հետ։»

Միջոցին շուրջը

ՍԻԼԱՄԼԻՅԻ արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ Համիտիէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը կէս օրին նոյն մզկիթը գնաց հանդիսաւոր կերպով և ուրբաթի աղօթքը կատարելէ ետքը կայս. պալատ դարձաւ։ Հիւրանոցին մէջ կը գտնուէին Անգլիոյ, Ֆրանսայի ու Աւստրիայի դեսպանները իրենց հետեւորդներով, Գերմանիոյ դեսպանատան գործակատարը, Օսմ. Պանքային ընդհանուր տնօրէն Սըր Հաուիթըն Լանկ և հարիւրի չափ օտարազգիներ։ Ներկաներէն ոմանք սենեկապետ էմին պէյի միջոցաւ արժանացան կայս. մեծարանաց։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՁԵԿՈՒՅՑՈՒՄ.— «Երէկ, ուրբաթ, Սեւլամլըքի արարողութենէն ետքը, Վեհ. Սուլթանին կողմէ շնորհուած արտօնութեամբ, Անգլիոյ դեսպան Սըր Նիքոլաս Օ'Քոնոր և յետոյ Ֆրանսայի դեսպան Պ. Քոնսթան պատիւ ունեցան ոչ-պաշտօնապէս ներկայանալու Ն. Վեհափառութեան։»

ՄՈՒՇԻ ԳԱՅԱՌԸ.—Լ. Հերըլտ իր երէկուան թիւին մէջ կը դրէ.— «Մանուցինք թէ Մուշի կառավարիչ Բէֆիզը պէյ իր պաշտօնին մէջ անփոյթ գտնուելուն համար դատաստանի պիտի ենթարկուի։ Այս առտու պաշտօնապէս կը ծանուցուի թէ Այվալըգի դայմագամ Հասան Ֆէյզիի էֆ. Մուշի կառավարիչ կարգուած է։»

— Մոնիթոռ ալ կ՝ըսէ թէ Մուշի կառավարիչ Բէֆիզը պէյ որ պաշտօնէն եղած է, մօտերս Կ. Պոլիս պիտի դայ։

ԱՌԵՒԱՆԳՈՒԹԻՒՆ.— Պ. Շըվալիէն աւազակներու ձեռքէն ազատելու համար հարկ եղած ձեռնարկները կը շարունակուին։ Մինչեւ առջի իրիկուն տակաւին որոշ լուր մը չի կար փրկանքի դումարին քանակութիւնը վրայ։ Զրոյց մը կայ թէ, կ՝ըսէ Լ. Հերըլտ, առեւանդութենէն տասնըվեցերորդ օր առաջ Սելանիկի մէջ քանի մը հոգի տեղեկութիւն առեր են աւազակներուն ծրագրին վրայ՝ Պ. Շըվալիէն լեռը տանելու համար, բայց կարեւորութիւն չէ տրուեր և հետեւեալը պէտք եղած միջոցները ձեռք չեն առնուեր, որպէս զի Պ. Շըվալիէ չերթայ այն տեղերը, ուր աւազակները որոշած էին գործադրել իրենց խորհուրդը։

ԺԱՆՏԱԽՏԸ.— Առողջապահական վարչութիւնը հեռագիր ստացաւ թէ հինգշաբթի օրը Աղեքսանդրիոյ մէջ ժանտախտ երկու դէպք պատահեր են։

— Նոյն վարչութիւնը որոշեց քարանթինայի կայաններ հաստատել Նէֆիտի մօտերը։

— Աղեքսանդրիոյ մէջ ժանտախտը երեւան եկած օրէն մինչեւ մայիս 27, նոյն ամսոյն 19 հոգի բռնուեր են և մէկը մեռեր է։ Աղեքսանդրիոյ բնակիչներուն թիւն է երեք հարիւր հազար։

ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ ԷՖ. Գասապա Գարա Հիսարի երկաթուղիի գոմիսէրը, առջի օրը Իզմիր ուղեւորեցաւ։

ՍԳԲԻՏԼՈՎ ԾՈՎԱԿԱԼԸ.—Լէվքոսիայէն (Կիպրոս) կը գրեն թէ Միլերկրականի ռուսական նաւատորմին հրամանատար Սգբիտլով ծովակալը անցեալ երկուշաբթի Լարնաքա ժամաներ և տեղւոյն ռուսական հիւպատոսին և իր հետեւորդ սպաներէն հինգին հետ Լէվքոսիա դացեր է։ Ծովակալը հոն այցելութիւն տուեր է Ցուսնաց մետրապոլիտին որ սիրալիր ընդունելութիւն մը ընելով ծովակալին բարի գալուստ մաղթեր է։ Սգբիտլով ծովակալն ալ շնորհակալութիւն յայտներ է։ Մետրապոլիտը իր հիւրերը պատուեր է գլխաւորաբար կիպրոսի գինիով։ Ծովակալը բաժակ պարպեր է մետրապոլիտին կենացը և այս վերջինն ալ Ռուսիոյ Կայսրը կենացը։ Ցեղոյ քաղաքապետութեան պաշտօնարանին մէջ սեղան մը տրուեր է ի պատիւ ծովակալին ու հետեւորդներուն։ Հոն ալ բաժակներ պարպուեր են Զարին կենացը և Ռուսիոյ համար։

ՎԱՆԱՑ անգլիական ու ռուսական հիւպատոսները կ՝ըսէ, Մոնիթոռ, Մուշ հասեր են, քանի մը օր Պիթլիս կենալէ ետքը։

ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՔՆԻՉՆԵՐԸ.— Ծանուցինք թէ, կ՝ըսէ Սթամպուլ, ոստիկանութեան ընդհանուր քննիչ Պ. Լէֆուլոնի երկու որդիները օսմ. կառավարութեան ծառայութեանը մէջ մտած են իբրեւ ոստիկանութեան քննիչ։ Ասոնք Պ. Պ. Էտուառ Ֆռանսուա Լէֆուլոն և Լօժէն Լէֆուլոն, որոնք Բարիզի ոստիկանութեան քննիչ են, իրենց հրաժարականը մատուցեր են Ֆրանսայի ներքին գործոց նախարարութեան, օսմ. կառավարութեան ծառայութեանը մէջ մնալու համար, բայց հրաժարականին չէ ընդունուեր։ միայն ներքին գործոց նախարարութիւնը անահման արձակուրդ մը տուեր է անոնց։ Պ. Պ. Էտուառ ու Լօժէն Լէֆուլոն երեքշաբթի կ՝Պոլիս պիտի ժամանեն։ Սթամպուլ կ՝ըսէ նաեւ թէ ասոնք պետ պիտի կարգուին հանրային ապահովութեան, պաշտօն մը որ նոր պիտի հաստատուի ոստիկանութեան նախարարութեան որոշմամբ։

ՑՈՒՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԸ.—Մոնիթոռ կը հերքէ այն լուրը թէ Ցիէնէրի Պատրիարքարանին Սիոնը որոշած ըլլայ ապէք վերջը մխոյն կղերական գործածել Պատրիարքարանի գիւանները։

ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ.—Մախսուսի Սէֆֆի չադեւաւով երէկ առտու մայրաքաղաքս եկան 65 ուխտաւոր։ Առողջապահական վարչութեան բժիշկները քննութիւն կատարելով հաստատեցին թէ ամէնուն ալ առողջական վիճակը գոհացուցիչ է։

ՊԱՆՏՐՄԱ-ՍՈՄԱՑԻ երկաթուղիի գիծին անցնելիք տեղերուն համար Սպարապետի Դուռը փոփոխութիւններ առաջարկած ըլլալով, խնդրարկուն քաշուած էր։ Իզգամ կ՝ենթանայ թէ նկատելով որ դիծը առանց երաշխաւորութեան գումարի պիտի չնուռի և ըլլալիք փոփոխութիւնները ծախքերու պատճառ պիտի ըլլան, եղած առաջարկութիւնները ետ առնուեր են։

ՀԱԼԷՊի դատական քննիչները նկատելով որ տեղւոյն նախնական դատարանին անդամներէն Նաման ու Եուսուֆ էֆ.ները ապօրէն ընթացքի մէջ գտնուած են, քննութիւն կատարեր և արդիւնքը տեղեկագրեր են ձեռնհաս իշխանութեան։

ԷՏԻՐՆԷի ու Սէլանիկի նահանգաց դատական քննիչները Բէօբրլիի գաւառակին նախնական դատարանին գործառնութիւնները քննելով, կարգ մը անկանոնութիւններ տեսեր և տեղեկագրեր են ձեռնհաս իշխանութեան։

ՄԱՐՍԱՍԵՐԻՆ վերատեսչութեան քննիչներէն Հիլմի պէյ Միտիլի դացեր և քննութեան ձեռնարկեր է։

ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆՆԱՑ.— Էտիրնէի նահանգին Իտարէի ժողովը վերաքննելով հաստատեր է այն վճիռը որով Թըրճա Ալի գաւառակին Երկրագործական Դրամատան ճիւղին հաշուակալութեան նախկին քարտուղար Թէվֆիգ էֆ. դրամներ իւրացուցած ըլլալուն համար վեց ամսուան աքսորի դատապարտուած է։

ԱԻԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ.—Զարքասիայի կողմը երեւան եկած աւազակներու խումբէն երեք հոգիի դիակները Եշասոնա տարուեր են։ Նաննայի նահանգին Զաղոր անուն տեղը աւազակներու երկու խումբ երեսուն եղած ըլլալով, տեղական կառավարութիւնը կը հալածէ զանոնք։

ՍԵԼԱՆԻԿի Իսթէրի թաղին մէջ կիրակի իրիկուն Մոտիաս եղբայրներուն սեպհական վաճառատունները այրեր են։ Ատոնք մթերանոցի տեղ կը ծառայէին և մեծ քանակութեամբ ընդեղէն, մոթ, բուրդ, և այլն կը պարունակէին։ Ապահովագրական Ընկերութեանց կրած վնասը 160,000 ֆր.էն աւելի է։

ՀՐԴԵՀ.—Երկի ժամ Ցին Օտուն Գաբուի Զէօբլիւք Իսկէլէսի անուն տեղը հրդեհ ծագելով սրճարանի մը վրան գըտնուած սենեակ մը այրեցաւ։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՑՈՒՅՑԱՀԱՆԴԷՍԸ.—Բարեգործական Պաղարին շէնքը, ուր պիտի կազմակերպուի երկրագործական ցուցահանդէսը, յաւելուած մը պիտի կրէ։ Շէնք մը ալ պիտի կառուցուի ընտանի և երկրագործական անասունները ցուցադրելու համար։ Ծրագիր մը պատրաստուած է այդ ցուցահանդէսին մրցումներուն մէջ շահողներուն վարձատրութեանը համար։

ՄԱՔՍԱՏՈՒՆՆԵՐԸ.— Եպարքոսական պաշտօնագիր մը ծանոյց որոնց որ անկէ թէ դադարի օրերն ալ մաքսային պաշտօնեաները կարգով ներկայ գտնուին եւ շարունակեն մաքսային գործողութիւնները, որովհետեւ դադարի օրերը գործողութիւնները ընդմիջուելուն համար ամէն կողմէ բողոքներ կ՝ըլլան։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ կայաններուն մէջ քառասուն փարա կ՝առնուէր այն ստացագիրներէն որոնք կը տրուին հեռագիրը կայանին յանձնող անձերուն։ Հեռագրական վերատեսչութիւնը նկատելով որ հեռագիր տուողներու շատերը այդ քառասուն փարան տալ չուզելով ստացագիր չեն առներ, որով երբ պէտք ըլլայ, հեռագիր մը յանձնած ըլլալնին չեն կրնար ապացուցանել, որոշեց որ այդ ստացագիրներէն ասկէ վերջը տասը փարա առնուի։

ՄԻԼԻՒԻ վարժարանին շէնքին վրայ յարկ մը ալ պիտի աւելցնայ, որովհետեւ ուսանողներու թիւը հետզհետէ կաճի։

ՍՈՒԶԱԿԻ ՄԸ ՄԱՀԸ.—Գոլոյ քարափին վրայ առջի օրը ցաւալի դէպք մը պատահեցաւ։ Սուզակ մը՝ Ֆէլիչիանօ Պասպն միջոցին երբ վեր եկած էր և հագուստները կը հանէին, ընչահեղձ մեռաւ։

ԱՄԱՌՆԱՑԻՆ ԹԱՏՐՈՆՆԵՐ

Մնակեան էֆ.փ օսմանեան թաթատերական խումբը սկսած է արդէն իր ամառնային ներկայացումներուն շարքը և այս իրիկուն Նշան-Թաշի Օրօրա պարտէզի թատրոնին մէջ պիտի ներկայացնէ Բարիզսի Միսիսի սօզաղը վլագասը առամը։

—Բերսայի Սիոքին տնօրէն Պ. Ռօբա Ռամիրէզ ամառնային թատրոնի վերածած է այդ հաստատութիւնը և իտալական Օրէրայի խումբ մը վարձած է որ այս գիշեր պիտի տայ իր առաջին ներկայացումը ՆՕՐՄԱ (Norma) Պելլինիի ծանօթ օպերան։ Թատրոնին գիշերը չափաւորուած են. օթեակները 60 և 40 դրշ.։ Նստարանները՝ 10 և 5 դրշ.։ Ներկայացումը պիտի սկսի գիշերուան ժամ 9 ½ էն (Ը. Ե.)։ Խումբին երաժշտապետն է Պ. Ռաֆայէլ Ֆրանքի։

—Սիրքին Խումբը իր մարմնամարզական ու լարախաղացական ներկայացումները փոխադրած է Գատրգիւղ, Զամպազլուի պարտէզին մէջ ուր այս գիշեր արտասովոր ներկայացում ունի խումբին ելոյթ Պ. Թոմասի ի նպաստ։

ԾԱՂԻԿ երգիծաբանական շաբաթաթերթի 48դ թիւը հրատարակուեցաւ այսօր հետաքրքրաշարժ նոր պարունակութեամբ.— Տարեկան 50, վեցամս. 25 և հատ 1 դրշ։

Դիմել առ Մարտիրոս Տէօքմէճեան, տնօրէն Ծաղիկի, Նորատունկեան խան, Գալաթիա։

Հրատարակուեցաւ
ՏՈՒ. Ն. ՏԱՂԱՍԱՐԵԱՆի
ԾՆՆՈՂԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՑ
ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ
Պատկերազարդ գործք
362 Գին 6 դրշ. 3—14

ՄԵՐ ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ
Կը խնդրուի մեր թղթակիցներէն եւ յօդուածագիրներէն որ իրենց ձեռագիրները թուղթին մէկ երեսին վրայ միայն գրեն, տպարանի ուսուցութեանց դիւրութեան համար։

ԱՂԳԱՅԻՆ

Ս. Պատրիարք Հայրը՝ իր հետ ունենալով Պատրիարքարանի Ա. գործակատար Տիգրան էֆ. Տէր Ներսէսեան՝ երէկ իրիկուան կողմ Պատրիարքարանէն ուղղակի կայս. Պալատ գնաց։

—Ն. Սրբազնութիւնը, երէկ առաւօտ, նախագահեց Ելմտացոյցի Ցանձնաժողովին որ խորհրդակցութիւններ ունեցաւ Պատրիարքարանի հասութից յաւելման միջոցներուն վրայ։ Անցագրատան և ելմտական դիւաններու տեսուչներն ալ պահ մը ներկայ գտնուեցան խորհրդակցութեանց։ Ցանձնաժողովը՝ ի մէջ այլոց կալուածական և ազգային անհատական տուրքերու գանձման եղանակի մասին նոր կարգադրութիւններ ըրաւ։

—Ինչպէս արդէն ծանուցինք, Ս. Պատրիարք Հայրը վաղն առաւօտ հանդիսաւոր Պատարագ պիտի մատուցանէ և քարոզ պիտի խօսի Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին մէջ որուն տօնախմբութիւնն է։ Բերայի աւագերէց Տ. Մկրտեան Հայրը, և Թաղ. Խորհուրդի դեր-ատենապետ Գրիգոր էֆ. Սէլիմկէճեան ու ատենադպիր Խնդիր էֆ. Սիմոնեան այսօր միջօրէէն ետքը Պատրիարքարան կերթան Ն. Սրբազնութիւնը Բերայի եկեղեցին առաջնորդելու համար։ Վաղը, եկեղեցական արարողութենից աւարտումէն ետքը, Թաղ. Խորհուրդին կողմէ սեղան մը պիտի տրուի ի պատիւ Ս. Պատրիարք Հօր, Արուեստանոցի սրահին մէջ։

—Ուսումնական Խորհուրդը գումարուեցաւ երէկ Բերայի Արուեստանոցին մէջ, առաջնեայ ատենապետութեամբ Ց. Գուրգէն էֆ.ի (Ատենապետ Տոքթ. Թորգոմեան էֆ. Բարիզ ուղեւորած ըլլալով, ինչպէս ծանուցինք նախընթաց օր)։—Խորհուրդը՝ Կազմական Կանոնագրի տրամադրութեան համեմատ կազմեց «Ուսուցչութեան ընտրելեաց» և «Շրջանաւարտից քննիչ» երկու Ցանձնաժողովները, որոնց առաջինը յունիս 18ին և երկրորդը 25ին Ուսումնական Խորհուրդին չորս խառն նիստ ընելէ ետքը պիտի ձեռնարկեն իրենց պաշտօնին, երկամեայ տեւողութեամբ։—Արիստակէս էֆ. Գասպարեանի պատրաստած Հուգուգ Միւսավիրի անուն իրաւաբանական աշխատասիրութեան մասին լսելէ ետքը Ա. Սուրէնեան և Ն. Խաչերեան էֆ.ներու տեղեկագրերը, թէև գնահատեց գործին օգտակարութիւնը, սակայն իր դասագիրք՝ Տարրական նախակրթարաններու մէջ գործածութիւնը անյարմար նկատեց։—Զբաղեցաւ Իբրահոսեան եղբարց Ամսիոյ մէջ հաստատած առեւտրական գրասենեակին խնդրովը և որոշեց իր յառաջիկայ նիստին հրաւիրել այդ վարժարանի հիմնադիրները, կարգ մը բացատրութիւններ ստանալու համար նոյն վարժարանի ուղղութեան մասին։—Ամերիկեան Հոմ-Սքուլ վարժարանի քննութեանց համար հրաւէր ուղղուած ըլլալով Խորհուրդին, պաշտօն յանձնեց իր անդամներէն Բէրլատէճեան Պօղոս և Կարապետեան Պետրոս էֆ.ներուն՝ այդ քննութեանց ներկայ գտնուիլ իր կողմէ։—Զբաղեցաւ գաւառական ազգ. վարժարաններու վիճակագրոյի պատրաստութեամբ և այս մասին ինչ ինչ հրահանգներ տուաւ դիւանին։—Պաշտօն յանձնեց իր անդամներէն Պետրոս էֆ. Կարապետեանի՝ վերջնապէս կարգադրել Իսմատիէի ազգ. վարժարանի Հոգաբարձութեան և Նախորդ ուսուցիչ Ահմէտեան Թովմաս էֆ.ի միջեւ եղած հաշուական խնդիրը։

—Այսօր, ժամ 5ին, Դատական Նախարարութեան պաշտօնատար մը Բերա՝ Հայ Հռոմէականաց Պատրիարքարանը տարաւ Պույրուլտուն որ կ'արտօնէ Հայ Հռոմէականաց Պատրիարքի ընտրութիւնը յունիս 24ին։ Պետական պաշտօնագիրը ընդունելու և հանդիսաւոր ընթերցում կատարելու համար՝ Սաքըզ-Աղաճի Պատրիարքարանին մէջ համախմբուած էին եկեղեցական և աշխարհական ժողովականները՝ Տեղապահ Տ. Աւետիս արքեպիսկոպոս Արփիարեանի նախագահութեամբ։

—Նիկոմիդիոյ ազգ. վարժարանին ուսուցիչները 3-4 ամսեան պահանջք ունենալով, հանրագիր մը ստորագրեր և Առաջնորդարան ներկայացուցեր են, խնդրելով որ կարգադրուի իրենց հաշիւը։ Նիկոմիդիոյ եկեղեցին չատ մը հասութեր կալուածներ և բանկալի առատ հասոյթ ունենալով հանդերձ՝ ցաւալի է որ ուսուցիչները անվճար մնան։ Ասոր պատճառը չատ պարզ է սակայն. որովհետեւ վարժարանը բոլորովին անվճարատուած է եկեղեցիէն որուն հասոյթէն որ և է նըպաստ չի տրուիր անոր, նոյն իսկ պիտանէն ամէնէն անձուկ եղած չրջաններուն մէջ։ Եթէ երբէք Նիկոմիդիոյ գործերուն կարգադրութեանը համար հիմնական դարման մը պիտի ըլլար, էականը դպրոցական խնդիրն է որուն հիմը կը կազմէ նիւթական միջոցներու անբաւականութիւնը։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Հոգաբարձութիւնս չնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ հետեւեալ բարեսէր ազգայիններն եւս ըստ իւրանց բարի սովորութեան բարեհաճած են մասնակցիլ ի նպաստ Հիւանդանոցիս ներկայ տարւոյ համար բացուած հանգանակութեան, երախտապարտ թողով Հաստատութեանս բոլոր պատասխանները։

Գումար նախորդ ցուցակներու 12,204 ղրշ։ Բարեսէր ոմն 1080, Եղբարք Թահթապրունեան 864, Բարսեղ էֆ. Հալաճեան 540, Յովհաննէս էֆ. Քէրէսթէճեան 432, Յակոբ էֆ. Մագալաբեան 216, Շնորհք էֆ. Թաշճեան 216, Եղբարք Կիւլէսէրեան 216, Յակոբ էֆ. Ամառեան 108, Գրիգորեան և Զրուանդեան էֆէնտիք 108։

Մինչեւ մայիս 31 հանգանակուած՝ տասնը հինգ հազար ինը հարիւր ութսունըչորս ղրշ։

Ի դիմաց Հ. Ղ. Պարսամեան
Ազգ. Հիւանդանոցի

Ատենադպիր — Ատենապետ
Գ. Մ. ԱԼԵՔՍԱՆԴԵԱՆ — ՊԱՏՐԻԿ ԿԻՒԼԷՊԷԿԵԱՆ

ԿԻՍԱՄՕՏԵԱՑ «ՊԱՅԱՍ»ի 12րդ թիւը այսօր հրապարակ ելաւ հետեւեալ ճոխ բովանդակութեամբ.

Միխայել Շամսանեան —Քիչ մը կորով, քիչ մը մտածում — Պօղոս Թօլոյեան. Հիւանդ գրիչը —Գրիգոր Զօհրապ. Նալկիէն, Լուսնալու մօտ (Ոտանաւոր).— Ց. Գ. Մ. Սալօթնա Իսրայէլ. — Կարապետ Ոսկեան. Յայգերգ (Ոտանաւոր).—Արամ Անտոնեան. Վերջալոյսէն ետքը (Նորավէպ).—Կարօ Տարբալուծում, Վերջալոյսի պահուն (Ոտանաւոր).— Ցոլմ. Դագանեան. Գաւառացի գրագէտը.— Հենրիխ Իպսէն. Ուրուականներ (Թատերգութիւն). — Տոքթ. Դաւիթեան. Մոսի բաղնիքը։

Հատը 2 ղրուշ։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՏՈՒԱՄՆԵՐ

ԲՈՒՆԻ ԱՄՈՒՍՈՒՆՈՒԹԻՒՆ

Թիֆլիզէն կը գրեն մեզ թէ նահանգական դատարանի պատժական ճիւղը մայիս 12ին զբաղեր է Ախալքալաքի մէջ պատահած բռնի ամուսնութեան խնդրով մը որ իբր մէկ տարիէ հետէ կը զբաղեցնէր Կովկասեան այդ գաւառին ժողովուրդը և որ ընտանեկան տռամի մը,—տխուր ու իրական տռամի մը—հանդամանքը ունի։

Ասկէ քանի մը տարի առաջ, Ալատանցի հայ աղջիկ մը՝ Ֆիլօմենէ Բէպոլասեան (Մղդեսեան) և նոյն գիւղացի աղքատ երիտասարդ մը՝ Փիլիպպոս Քոթոլեան կը սիրահարուին իրարու. երիտասարդը, աղջկան ծնողքին հաւանութեամբ, անոնց տունը կը յաճախէ ու աղատ համարձակ կը տեսակցի նշանծին հետ։ Այս հովուերգական սէրը կը խանգարուի յանկարծ, 1897 դեկտեմբերին, տեղացի Եղիկեան անուն հարուստ մարդու մը երեւումովը որ Ֆիլօմենէն կնութեան կը խնդրէ։ Աղջկան ծնողքը, որոնք իրենց փեսացու կը ճանչնային արդէն Քոթոլեանը, այս նոր ընտրելիին կողմը կը դառնան, խօսք կու տան անոր և պաշտօնական նշանտուք կը կատարեն, հակառակ Ֆիլօմենէին ընդդիմութեան. և որպէս զի անակնկալ մը չպատահի, խոհեմութիւն կը տեսնեն աղջիկը ուրիշի մը տուն փոխադրել, ընտանիքի մը հսկողութեան տակ, և քանի մը օր ետքը հարսնիքը կը կատարեն։ Այս բռնի ամուսնութեան վրայ հաշիւ հինգ ամիս անցած էր երբ, 1898 մայիսին, մանկամարդ հարսը՝ Տիկին Ֆիլօմենէ Եղիկեան՝ ամուսնական յարկէն խոյս կու տայ և իր սիրած երիտասարդին՝ Փիլիպպոս Քոթոլեանին հետ կը փախչի. քանի մը օր գիւղին մէկ անկիւնը առանձնանալէ ետքը, երկու սիրահարները Ախալքալաքի գաւառապետն կը դիմեն և իրենց կացութիւնը կը պատմեն. գաւառապետը՝ բռնի ամուսնութիւն կատարուած ըլլալուն վրայ համոզում գոյացնելով՝ գործը կը յանձնէ դատական քննչին։ Այս վերջինին կարգադրութեամբ, աղջկան ծնողքը, եկեղեցիին երէցփոխը, պսակադրութեան վկաները, և քանի մը աղգականներ ու հարսնեւորներ, ընդամէնը 18 հոգի, կը բանտարկուին, և հարցաքննուելէ ետքը երաշխաւորութեամբ կ'արձակուին, նահանգական դատարանի ներկայանալու համար, պսակադիր քահանայ Տ. Անտոն Պետրոսեանին հետ մէկտեղ։

Այս դատն էր ահա որ մայիս 12ին ներկայացաւ Թիֆլիսի նահանգական դատարանի պատժական ատեանին որ լեցուած էր Ախալքալաքցի և Ալատանցի հետաքրքիրներու բազմութեամբ։ Ընդհ. դատախազի օգնականին պահանջմամբ, ամբաստանուածներուն և վկաներուն մէկ մասը դատի չենթարկուեցան, վասն զի մասնակցութիւն չունէին. նոյնպէս քահանան՝ այն պատճառով որ հոգեւոր իշխանութիւնը կը քննէր արդէն անոր արարքը։

Մնացին միայն, Ֆիլօմենէին հայրը՝ Պետրոս Բէպոլասեան, խորթ մայրը՝ Հռիփսիմէ, և պսակադրութեան երիտ վկաները (կամ կնքահայրերը) Պօղոս Մանանեան և Աստուածատուր Տէր-Յակոբեան։ Նաեւ փախստական սիրահարները, Ֆիլօմենէն ու Փիլիպպոսը, խումբ մը վկաներ ու քահանան (այս վերջինը վկայութեան համար միայն)։ Նախագահը օրինական երդումը կատարել տուաւ բոլորին, բացի քահանայէն, յետոյ սկսաւ դատաւորութիւնը։ Ծաղկատի հարսը, Ֆիլօմենէ Եղիկեան, յուզուած ձայնով մը նկարագրեց թէ ի՞նչ ճնշումներով և սպառնալիքներով բռնի նշաններ ու պակեր էին զինքը Եղեկեանի հետ. մինչեւ իսկ իր առջի նշանածը, Քոթոլեանը, քաջութիւն ունեցեր է հարսանեկան տունը երդիքին վրայէն պոռալու որ ընդդիմանայ ու չը պսակուի. բայց դաշոյններով ու ատրճանակներով վախուցեր են խեղճ երիտասարդը. նոյն սպառնալիքը ըրեր են նաև իրեն։

Նախագահին այն հարցման, թէ «Ծնողդ ի՞նչ պատճառով կ'ուզէին Եղեկեանի կարգել քեզ՝ նշանծիդ ձեռքէն խլելով»— Ֆիլօմենէ պատասխանեց. «Որովհետեւ Եղեկեանը հարուստ է, մեծագումար գլխագին տուաւ». և յարեց, արցունքոտ աչքերով «թէ իր մայրը մեռած է և խորթ մայրն է այս բաներն ընողը»։ Աղքատ երիտասարդը, Փիլիպպոս, և քանի մը վկաներ ալ հաստատեցին առաջ բերուած իրողութիւնները. բայց մեծամասնութիւնը, որոնց գլուխը կը գտնուէր... քահանան, հակառակը պնդեցին, թէ Ֆիլօմենէն իր յօժար կամքով պսակուած էր և չկրնային դժբաղդ կինը զրպարտելէ «թէ վատ հակումներ ունենալուն պատճառով է որ խոյս տուած էր ամուսնական յարկէն»։

Դատարանը կարգ մը հարցափորձեր կատարելէ ետքը, ամբաստանեալները անպարտ արձակեց, ըստ որում վկաներուն մեծամասնութիւնը կը հերքէր ճնշում ի գործ դրուած ըլլալու պարագան, թէեւ իրողութիւնը ճիշտ էր։ Ընդհ. դատախազի օգնականը վերաքննութեան դիմեր է։

Թիֆլիսի մեր թղթակիցը այս տեղեկութիւնները հաղորդելով մեզ, կը յարէ. «Հանրային կարծիքը Ֆիլօմենէին կողմն է, և եթէ դժբաղդ կինը չարդարացաւ օրինական ճամբով, պատճառն այն է որ Ա. լաստանցիները միաբանած էին իրեն դէմ վկայելու՝ որպէս զի բռնի ամուսնութեան հաստատուելովը իրենց գիւղին պատիւը չարատաւորուի։ Վերաքննութեան արդիւնքին կը սպասուի հետաքրքրութեամբ։»

ԹՂԹԱԲԵՐ

Ա.ՑՍ ՕՐՈՒԱՆ

(Յունիս 14ի թերթերէն)

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ. — Թայմզին Բարիզի թղթակիցը Պ. տը Պլովից հետեւեալը հեռագրած է իր լրագրին, Պ. Շաուլը Տիւբիւի նախարարութեան անկմանը վրայ։

«Պ. Տիւբիւի անբաղդ մարդ մըն է, բայց ուրիշներուն համար ալ երջանկաբեր չէ։ Պ. Բռանոյի, Բազիլիա Բէռիէի և Թէլիքսս Ֆոռի նախագահութեան օրով նախարարապետ եղած է, այնպէս որ եթէ Պ. Լուբէ քիչ մը նախապաշարեալ մարդ մը ըլլայ, ինքզինքը մխիթարուած պիտի զգայ քովէն հեռացած տեսնելով մարդ մը զոր Իտալացիները երկար ատեն ի վեր դէշ աչք ունեցող մարդու մը տեղ դրած են։ Պ. Տիւբիւի նախարարապետ էր՝ երբ Տրէյֆիւս դատապարտուեցաւ և նորէն նախարարապետ էր երբ վերադատումը վճռուեցաւ։ Պ. Տիւբիւի Օթէօյլի մէջ պէտք եղած զգուշական միջոցները ձեռք չառաւ, իսկ Լոնդոնի մէջ չափազանցութեան դիմեց։ Ի՞նչ որ ըրաւ, ի՞նչ որ ընել տուաւ և ի՞նչ որ արգիլեց՝ ամէնքն ալ քննադատուեցան և քիչ մնաց որ կասկածէին թէ իրեն դէմ դաւադրողներուն հետ ալ համակարծիք է։ Այս պայմաններուն մէջ անոր կացութիւնը չատ խախուտ էր և թէև կ'ըսուի որ իշխանութեան վրայ մնալը կը սիրէ, սակայն գոհ մնաց պաշտօնէ քաշուելուն համար։»

—Կ'ըսուի թէ Տրէյֆիւս եթէ Ռէյնի զինուորական ատեանին կողմէ անպարտ արձակուի, ընտանիքին հետ Իտալիոյ մէջ բնակութիւն պիտի հաստատէ։

—Տիկին Կիւսթաւ Տրէյֆիւս, Պ. Տըմանժ, Լէյոն ու Մաթիէօ Տրէյֆիւս Ռուէսթ պիտի երթան դիմաւորելու Տրէյֆիւսը։

Պ. Բընէ տը Պոռբէռ Էֆօ տը Բառիի մէջ կը ծանուցանէ թէ մտերս պաշտօնաթուղթեր պիտի հրատարակէ որոնք Տրէյֆիւսի մեղապարտութիւնը կը հաստատեն։

—Մաքեն կը հերքէ այն լուրը թէ Բարիզի ոստիկանութեան վերատեսուչ Պ. Շաուլը Պլան հրաժարած ըլլայ։

—Հարիւրապետ Թաւլէռնիէ, երկուշաբթի սկսաւ հարցաքննել տիւ Բաթի տը Բլամը։ Առաջին հարցաքննութիւնը չատ կարճ եղաւ։ Մօտերս վկաները պիտի լսուին։

ԹՐԱՆՍՎԱԼԻ ԽՆԴԻՐԸ. — Բրէթոնիայի մէջ սկսեր է դատաստանը այն Անգլիացիներուն որոնք Եոհաննէսպուրկի մէջ՝ ձերբակալուեցան՝ Թրանսվալի դէմ դաւադրութիւն մը նիւթած ըլլալու ամբաստանութեամբ։ Մինչեւ հիմա կարեւոր յայտնութիւն մը չէ եղած։ Վկաներու և ամբաստանեալներու խօսքերէն կ'երեւայ թէ վերջինները մասնակից էին խումբի մը որ յանկարծակի պիտի գրաւէր Եոհաննէսպուրգի ամրոցը։ Ամբաստանեալները Անգլիոյ բանակէն նախկին ենթասպաներ են։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ. — Թայմզին Բէյքնի Թղթակիցը կը շարունակէ քննադատել բրիտանական կառավարութիւնը և տարօրինակ կը գտնէ որ արտաքին գործոց խորհրդական Պ. Պրոտրիք տարակուսած ըլլայ Ռուսիոյ պահանջումին ստոյգ ըլլալուն վրայ՝ Մանչուրիէն Բէյքին երկաթուղի մը չինելու գործին համար։ «Բոլոր դեսպանատունները և մամուռիները, կը յարէ Թղթակիցը, տեղեակ էին այդ պահանջումին։ Պ. Պրոտրիքի յայտարարութիւնը չարունակութիւնն է ձգձգողական և խուսափողական այն քաղաքականութեան որուն հետեւեցաւ անցեալ տարի բրիտանական կառավարութիւնը Բորթ-Արթուրի և Թա-Լիէն-Ուանի խնդիրներուն առթիւ։»

ՓԻԼԻՊԻՆԱՆՆԵՐԸ. — Ուաշինկթընի սպանիական դեսպանը հեռագրեց Մատրիտ թէ ամերիկեան կառավարութիւնը կը խոստովանի որ իր պարտաւորութիւնն է հարկ եղած դիմումներն ընել Փիլիպպինեանց մէջ գտնուած սպանիացի գերիները ազատելու համար, ինչպէս կը տրամադրէ հաշտութեան դաշնադրութիւնը։ Ամերիկեան կառավարութիւնը կը յայտարարէ նաեւ թէ Սպանիա ազատ է իր կողմէն ամէն միջոց գործադրել և նոյն իսկ դրամ վճարել՝ իր գերիները ազատելու համար։ Մ. Նահանգաց կառավարութիւնը հեռագրեր է նաեւ Օթիս զօրավարին որ ապագի սպանիացի պաշտուրակներուն և դիւրութիւն ընծայէ անոնց՝ գերիներու ազատման գործին համար կատարուած բանակցութիւններուն առթիւ։

ՄԱԼԱՐԻԱՅԻ ԲՈՒԺՈՒՄԸ. — Հալիֆաքսէն կը հեռագրեն թէ ամերիկացի բժիշկ Տոքթ. Ճէյմս Պէնէթ գտեր է ամենազդու դեղ մը մալարիայի դէմ որ մահաբեր տենդի մէկ ուրիշ տեսակն է և շատ վտանգաւոր է գաղթավայրերու մէջ։ Տոքթ. Պէնէթ իր դեղը փորձեր է հարիւրաւոր վարակեալներու վրայ որոնք իսկոյն և կատարեալապէս բժշկուեր են։ Ամերիկացի բժիշկը Լոնտոն և Բարիզ պիտի երթայ գաղթական նախարարներուն ներկայացնելու իր գիւտը և ապացուցանելու համար անոր ազդեցութիւնը։ Բժիշկը այնչափ վստահ է իր գիւտին վրայ որ փորձերը իր ծախքովը պիտի կատարէ։

ՎԱՃՐԱԳ ԱՂՋԻԿԸ.—Նիւ Եորքէն Լոնտոնի լրագիրներուն կը հաղորդեն Քանասսի մէջ գործուած սոսկալի ոճիր մը որուն հեղինակը ամերիկացի բնիկ աղջիկ մըն է։ Ամբաստանուած է Ճոզէֆ Բաեան անուն երիտասարդ մը սպաննած ըլլալուն համար հետեւեալ պարագաներուն մէջ զոր կատարելապէս խոստովանած է դատարանին առջեւ։— Ճոզէֆ Բաեան այդ աղջկան բնակած հիւղակը գացեր է՝ հետը տեսնուելու։ Աղջիկը իր բարեկամին խմցուցեր է գաւաթ մը գինի որուն մէջ թմրեցուցիչ դեղ մը խառնուած էր։ Երիտասարդը քնանալուն պէս, աղջիկը զայն նստեցուցեր է աթոռի մը վրայ՝ ոտքերը ու ձեռքերը կապելով և չտեսարանը տարեր է։ Հոն առատաղէն ծակ մը բանալով սկսեր է կաթիլ կաթիլ պաղ ջուր լեցնել երիտասարդին գլխուն։ Աղջիկը տասը ժամ չարունակեր է այս տանջանքը մինչեւ որ երիտասարդը մեռեր է։ Այս «փափկասիրտ» օրիորդը, որ 18 տարեկան է, նախանձէ չարժած գործեր է ոճիրը։

ԿՐՈՍՎԱՐՏԷՆԻ մէջ (Աւստրիա) սաստիկ ցուրտ կ'ընէ այս միջոցիս։ Կարկուտը մեծամեծ վնասներ հասուցած է։ Բոլոր հունձքերը ամբողջովին վտանգուած են։

ՀԵՌԱԳԻՐ

Ա.ՑՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ԲԱՐԻԶ, 16 Յունիս.—Զրոյց կը շրջի թէ հակառակ երէկուան լուրերուն, Պ. Բուէնքառէ չէ յաջողած դասկիճը կազմել, որովհետեւ Պ. Մաքիէ՝ իր արմատական բարեկամներուն հետ խորհրդակցելէ ետքը, յայտարարեր է թէ չպիտի կրնայ անդամակցիլ այդ կերպով կազմուած նախարարութեան մը։

—Պ. Բուէնքառէ՝ մերժումներու հանդիպելով արմատականներու կողմէ՝ որոնք նոր դահլիճին մէջ իրենցմէ առնուազն եռեք հոգի ունենալ կը պահանջէին, յայտարարեց թէ ձեռք կը քաշէ նոր նախարարութիւնը կազմելու գործէն։

—Պատժադատ ատեանը այսօր իր վճիռը արձակեց Օթէօյլի դէպքին առթիւ ձերբակալուածներուն դէմ։ Պ. տը Տիոն դատապարտուեցաւ 15 օրուան բանտարկութեան և միւս ցուցարաններն ալ 15-90 օրուան։

ՌՈՒՍԱՆ.—Սուրբիէօ կարդինալը՝ արքեպիսկոպոս Ռուանի, մեռաւ այս առտու։ Կարդինալ ձեռնադրուած էր 1897 ապրիլ 2ին։

ՀԱՆՕՎԵՐ. — Վիլհէլմ կայսրը ոգեւորութեամբ ընդունուեցաւ ժողովուրդին կողմէ և ներկայ գտնուեցաւ զօրահանդէսի մը։

ՄԱՏՐԻՏ. —Մ. Նահանգաց նոր դեսպանը այսօր իր յանձնարարագրերը մատոյց խնամակալ-թագուհիին՝ որ համակիր ընդունելութիւն մը ըրաւ անոր։

ԱԶԴ

Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչութեան

Օսմ. հանրային պարտքի վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ, 1314 փետրվ. 22ի կայս. Իրատէին համաձայն՝ «յաւելուածական» կոչուած թղթադրոյները (որոնք 1305ին չրջաբերութեան ելած էին) և որոնց վրայ գրուած է թէ ի՞նչ բանի յատկացուած են, այլ եւս մէկ ամիս միայն պիտի կրնան գործածուիլ ներկայ Ազգին թուականէն սկսեալ, նոր թղթադրոյմներուն հետ որոնց հրապարակ հանուիլը ծանուցուած էր մայրաքաղաքիս լրագիրներուն մէջ 1898 յուլիս 15/27ին։ Հետեւաբար, այն բոլոր գրութիւնները որոնք վերոյիշեալ պայմանաժամէն ետքը կընքուած ըլլան 1305ի «յաւելուածական» թղթադրոյմներով՝ օրէնքի հակառակ պիտի նկատուին, և այդ արարքին հեղինակները կանոնական պատժի պիտի ենթարկուին։ Նոյն կայս. Իրատէին տրամադրութեան համաձայն, այդ թղթադրոյմներէն ունեցողները կամ վաճառողները որոնք մինչեւ այն ատեն գործածած չըլլան զայնս, պիտի կրնան ներկայացնել դրօշմի յատուկ վարչութեան, Դալաթիա, Պալըքհանէ, ուր այդ թղթադրոյմները պիտի փոխանակուին նորերու հետ, մինչեւ երեք ամիս, այս օրէ սկսեալ։ Փոխանակուած նոր թղթադրոյմները՝ ետ առնուած հիներուն հաւաքական արժէքին պիտի համապատասխանեն։

3—30 Տնօրէնութիւն
1 յուլիս 1899

ՂԱԼԱԹԻՈՑ ՄԱՔՍԻՄԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Օ. Ո.	25	15
Ամէնէն բարձր գին	»	25	20
Ամէնէն վար գին	»	25	15
Բուսէլիի Երկաթ. զոց.	Ֆր.	129	25
Ամէնէն բարձր գին	»	130	25
Ամէնէն վար գին	»	129	12

ԲԱՑՈՒՄ 5 Յունիս

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Ֆ. Ֆ.	25	13
Բուսէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	129	25
Օսմանլիէ		418	—
Ռէժի		300	
Օսմ. Պանքա		23	20
Քէդիի Ժէնէրալ Օթթմ.		6	20
Երկրագործական Պանքա		7	—
Սօս. Օթ. Շանմ է Վալէօր	Ա. Ո.	5	10
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		4	32
Թրամուէյ բաժնեթ.		670	—
» ժուիսանս		250	—
» պաքտաթ.	Ֆր.	493	—
Տէրքոսի ջուրի ընկ.	»	308	—
Քարափ Ֆ. Գոլու	»	488	—

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 ֆրանքնոց	Ղրշ.	87	14
Անգլիական ոսկի	»	110	39
Ռոլ էմբէրիալ	»	90	15
Քրիմից	»	51	04
Մէճիտիէ արծաթ	»	108	03
Մէճայիք	»	97	10
Բուսլի Գոճաղրամ	Օ. Ո.	8	59

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	109	17 1/2
» » » չէք	»	110	7 1/2
Բարիզ » »	Ֆր.	22	95
» » » չէք	»	22	84
Գերմանիա անտոկոս չէք	Մարք	18	54
Վիեննա չէք	Ֆիորի.	10	93 3/4

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 16 Յունիս

Օսմ. Քոնս. Սեռի Ա.	Ա. Ո.	—	—
» » » Բ.	»	46	75
» » » Գ.	»	27	
» Դ. բաց.	»	23	—
» Դ. զոց.	»	23	
Փոխառութիւն Գասպաչ	»	85	—
Օսմ. 3 1/2 %	»	79	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	13	12
Այտրնի երկաթուղի	»	13	—
Եգիպտական Միացեալ	»	105	25
Անգլ. Քոնսոլիտէ		108	63
Հելլենական 5 %	»	44	—
Մոնտոռոլ հելլենական 4 %	»	50	50
Ռանթ » 4 %	»	36	—
Բուլղ. փոխառ. 6 % 1888	»	96	—
» նոր » 6 % 1892	»	94	
Թուրան. Բարիզի վրայ	»	95	415
Դրամագրոյ	»	2	—

ԲԱՐԻԶ, 16 Յունիս

Օսմ. Քոնս. Սեռի Դ. բաց.	Ղրշ.	23	—
Օսմ. Քոնս. Սեռի Դ. զոց.	»	23	10
» » » Բ.	»	48	—
» » » Գ.	»	27	30
Օսմանլիէ	»	419	
Բուսէլիի երկաթուղի	Ֆր.	131	
Օսմ. Ռէժի	»	300	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	589	—
Տրանս. Ռանթ 3 %	»	101	37
Քէդիի Լիոնէ	»	975	—
Պանք տը Բարի	»	—	—
Մուէզի բաժնեթուղթ	»		
Իտալական Ռանթ	»	95	30
Սպանիական արտաքին	»	66	60
Զէր Լոնտոնի վրայ	»	25	195
Դրամագրոյ	»	03	—

ՊԵՐԼԻՆ, 16 Յունիս

Օսմ. փոխառութիւն 1888	մարք	112	75
Բուսէլիի երկաթուղի	»	129	90
Անատ. երկթ. պարտաթուղթ	»	87	20
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	310

ՎԻԵՆՆԱ, 16 Յունիս

Փոխան. Բարիզի վրայ	Ֆիորի.	47	02
» Լոնտոնի վրայ	»	120	70
Բուսէլիի երկաթուղի	»	65	
Օսմ. Ռէժի	»	141	—

Յառաջիկայ երկուշաբթի Հոգեգալուստեան տօնին առթիւ Ղալաթիոյ սակարանը գոց պիտի մնայ։

ՊԱՏՊՂ ՀԱՌՈՒՄԻ ՎԵՐՋԻՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Հոգեւոր երգեր Հանդերձ եղանակով, Հայատառ Թուրքերէն։ 214 էջ։ Կը պարունակէ իրր 270 եղանակներ և 313 հոգեւոր երգեր։ Գործը բոլորովին նոր չէ, այլ հին երգարանի մը նոր հրատարակութիւնը՝ վերաքննուած և բարեփոխուած, նաեւ ճոխացուած իրր 62 նոր երգերու և 70 նոր եղանակներով յաւելմամբ։ Մասնաւորապէս յանձնարարելի է Թրքախօս Հայոց, նաեւ այն ամէնուն որոնք Թուրքերէն կը կարդան և համ կ'առնեն Թուրքերէն հոգեւոր երգերէ։ Բոլոր երգերը յօրինուած են Աւետ. սկզբունքներու և վարդապետութիւններու համաձայն և կրնան հոգեւորապէս օգտակար ըլլալ Հայ ժողովուրդին ամէն դասակարգերուն անխտիր։ Դին 10 դահեկան։

Նոյն գիրքը առանց եղանակի և մանրագիր, գրպանի համար, էջ 344, գին 5 դահեկան։

Նոյնին խոշորագիրը դարձեալ առանց եղանակի, մամլոյ տակ, ի մտոյ վաճառելի, գին 6 դահեկան։

Կը ծախուի Պայպլ-Հաուսի գրատան մէջ Ֆինճանճլար Եօղուշու։ 173

ՀԻՆ ԳԻՆԻ

Երեսունը ութ տարուան, բժիշկներու կողմէ յանձնարարուած նոր ապաքինածներու և անարիւնութիւն ունեցողներու։ Դիմել Օրթագիւղ հանգուցեալ մուխթար Յակոբ աղայի տունը։

ԱԿՈՒԱՆԵՐՈՒ ԿԱՐԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ. — Ակռաներու չգոյութիւնը կը վնասէ արտասանութեան և դէմքը կը ծռեցուցնէ։ Առանց լաւ ակռաներու բնաւ կատարեալ ծամողութիւն չկայ, առանց կատարեալ ծամողութեան՝ բնաւ կատարեալ մարսողութիւն չկայ. առանց մարսողութեան չի կայ սնունդառութիւն, առանց սնունդառութեան չկայ առողջութիւն, և առանց առողջութեան ինչ է կեանքը։ — Ուրեմն խորհուրդ կու տանք ատամնագործ անձերու դիմել Տքթ. Պառիի, միակ ատամնաբոյժը որ երկու անգամէն կրնայ տեղը դնել եղերուն և անարմատ ակռաները, արհեստական ամենազդեցիկ ու ամենահաստատուն ակռաներ պատրաստել առանց քիմքի, կեռերու, զսպանակներու, և այլն, որոնք լաւ արտասանութեան հետ կատարեալ ծամողութիւն կ'ապահովեն։

Ամենէն փափուկ, ամենէն չգային անձերը կրնան կատարեալ ապահովութեամբ դիմել Տքթ. Պառիի՝ լիովին գոհ մնալու համար։ Արդէն, իրեն դիմողը կատարելապէս գոհ մնալէն ետքը միայն ստակը պիտի վճարէ։

Ամէն օր կը դարմանէ ժամը 9էն (Ը. Ե.) մինչեւ իրիկուան 5, Բերա, Ֆրանսական դեսպանատան դէմը, 374 թիւ տունը։

ԻՐԵՆՕՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
Հիմնեալ 1828—1829ին

1828
L'UNION
DE PARIS

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ՀՐԴԵՀ

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆՈՒԱԾ
Վեհափառ Սուլթանին Կայսերական Իրատով
Որ կը կրէ 2/14 Օգոստ. 1892 թուակիր
(20 Սէֆէր 1310)

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Հրդեհի, արկածներու, փոխադրութեանց եւ կեանքի վրայ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին Կ. ՊՈԼԻՍ Եէնի խան, Քարաքէօյ Ղալաթիա

Գործակալ, Ղալաթիոյ մէջ Պ. Ալպէր Սիմքնս Յակոբեան խան, Վօյվոտա փողոց թիւ 67

Գործակալ, Պոլսոյ կողմը Օսմ. Պանքայի մասնաճիւղը Եէնի ճամի հակակողմը փողոց, Օսմ. Նամակատան դէմը

Դեր-գործակալ Պոլսոյ կողմը Պ. Ի. Զասօխ Մարբուճճըլար, Զարշըլը խան, թիւ 21 194

ԱՆՔՌԸ
ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ԱՄԷՆԷՆ ՀԻՆ, ՀԱՄԲԱՒԱՒՈՐ ԵՒ ՏԱՐԱԾՈՒԱԾ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Եկաշխատութիւնքն գումար 147 միլիոն. | 1871էն մինչեւ 1897 վճարուած գումար 239 միլիոն։

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ
Պ. Պ. Կոմս Էմմոն Զիչի, կայս. և Թագ. մասնաւոր խորհրդական, Նախագահ
» Ռոմոլֆ Հոֆոս, Դեր-Նախագահ.
» Ժոզէֆ Հոֆոս, կայս. և Թագ. մասնաւոր խորհրդական.
» Գոլոմոն Նաքօ, » » » » »
» Անթուան Բրոքէշ մ'Օմթէն.
Թէոտոր Բոնձէն
Ժան տը Վէնինկ-Ինկէնհայն
Կառավարութեան Քոմիսէր
Պ. ԺԱՆ ՄԻՒՌ, կայս. և Թագ. Նախարարական խորհրդական
Ընդհանուր գործակալ. ԼԻՈՆԷԼ ՊՕՆՏԻ
ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ. Բերա, Թիւնէլի հրապարակը, Սարաֆօղլուի տուն։
ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԱՄԱՐ 176

ՌՕՍԻԱ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20ի Կայս. Իրատէով արտօնեալ Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեթերպուրկ Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորսքայա 37 Ապահովագրութեանց ճիւղեր ՀՐԴԵՀ.— ԵԿԵԱՆՔ.— ՈՒԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.— ԱՐԿԱԾՔ։

Ընկ. դրամագլուխ ամբողջովին վճարուած 10,000,000 ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար 82,500,000 »
1895ի հաւոյթք 25,000,000 »
1881 են ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է մօտ 100,000,000 »

Ընկերութեան քննիչ ի Կ. Պոլիս Ա. ՀԻՒՐՄԻՒԶ
Գլխաւոր Գործակալ (Գրիգոր Մատաքեան)
Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար ԹԷՈՖՕՐ ԲՐԷՐԼԷՆ

COMP RUSSE
NAVIGATION A VAPEUR ET DF COMMERCE
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՇԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբթուան երթեւեկութիւնք
Գշ. 8 20 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի։
Դշ. 9 21 Իզմիր, Բիրէ, Ադեքսանդրիա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ (ճաղորդակցելով Ադեքսանդրիա, Բորտ-Սաիտ, Եաֆա, Պէյրութ եւ Թիրոս).
Եշ. 10 22 Օտէսա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ։
Եշ. 10|12 Ինէպոլու, Սինոպ, Սամսոն, Օնտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Ռիզէ եւ Պաթում ժամը 1ին յետ միջօրէի։
Ուր. 11 23 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի։ 58

ԿՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԱՇ
Ընդարձակ Հայլ, Կ. Պոլսոյ — Օսէսայի

Անուանք	Թօնս	Անուանք	Թօնս	Անուանք	Թօնս	Անուանք	Թօնս	Անուանք	Թօնս
Ալպանս	1069	Գօմս	1427	Գոզս	1011	Մալմս	724	Բօգարիս	188
Ալէքսօ	3607	Գոնկ	2906	Կրօտոս	1695	Մարէնկս	2273	Յարքս	1113
Անճէլս	1541	Գօրսս	895	Հիրս	775	Մարգէլլս	3709	Ծիբիս	1735
Արիսոդս	2377	Ցիտս	4811	Հիտալկս	1531	Միքսաս	3557	Ցիլվիս	1193
Գասանս	1822	Ցօմինս	937	Հինտու	3720	Միլս	1057	Ցբէրս	1200
Գօրտիս	1264	Յուրս	2333	Հօրատիս	3600	Մոնդէսէլլս	1735	Քասսս	1328
Գրաչս	1076	Տրարս	1713	Հումէրս	526	Մուրիլս	2419	Քոլիսրն	1546
Գրիւնս	841	Տիւամս	504	Խակս	2354	Նէրս	1083	Քօրսս	3327
Գրէֆալս	4431	Քարս	2464	Իտանս	5540	Օնէիրս	4100	Քօլէտս	1470
Դէյրս	1671	Քլուսթրատս	1523	Ձիւնս	1080	Օնէնտրիս	4036	Քօրրիտս	487
Գալիքսս	1337	Քրատս	1431	Գէլս	1053	Օրլանտս	1535	Ուրպինս	2459
Գամէս	1244	Ֆիրատ	954	Ջօլբինս	2307	Բալէրմս	1687	Վասքս	1914
Գազս	1094	Ֆիլատելֆիա	1828	Ջօվնս	1700	Բէլս	516	Վէյս	1289
Զբրակս	2729	Ֆլորինկս	849	Լէս	1053	Բրազիլիա	2229	Վէյնսբրոն	2386
Սիսէրս	1834	Ֆրանչիսքս	4582	Լէբանոն	2272	Բիսմարք	1663	Տէքս	1050
Գլիս	2697	Կալիֆէ	3090	Լիվօրնս	1643	Բոլս	1613	Զէրս	1200
Գօլորատս	4235	Կիրանս	1243	Լորէնցս	3191	Բուէնս	1783		

Մոռցիլը չոգենաւը, նաւապետ Ճոնստրն, ընդհանուր վաճառքով Հալէն հոս կը սպասուի ամսոյս 12ին (Ն. Տ.)։
Դիմել առ գործակալս Ֆ. ՀԻԼՏ ԵՆԿ ՐԻՋՕ
Թիւ 17—18. Գրեչիսա Մէյտէք խան, Գալաթիա

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ
Երթեւեկութիւն կառախումբերու 1899 Ապրիլ 10 |Ն.Տ.| շաբաթէն սկսեալ
ՀԱՑՏԱՐ ԲԱՇԱ ԷՍԿԻ-ՇԷՀԻՐԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ
ԿԱՌԱԽՈՒՄԲ

ԿԱՅԱՐԱՆ	Թ. 4 Ձամբ. Առտ.	Թ. 34 Խառն Առտ.	Թ. 6 Ձամբ. Առտ.	Թ. 8 Ձամբ. Առտ.	Թ. 10 Ձամբ. Առտ.	Թ. 12 Ձամբ. Առտ.	Թ. 14 Ձամբ. Առտ.	Թ. 16 Ձամբ. Իրիկ	Թ. 36 Խառն Իրիկ.	Թ. 18 Ձամբ. Իրիկ.	Թ. 20 Ձամբ. Իրիկ.	Թ. 22 Ձամբ. Իրիկ.
	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Քարաքէօյ Կամուրջ ԺՄ.	10 40	11 —	1 10	2 15	3 25	4 10	5 5	6 35	7 35	9 25	10 30	11 35
ԺԿ.	11 5	11 25	1 35	2 40	3 50	4 35	5 30	7 —	8 —	9 50	10 55	12 —
Հայատար Փաշա ԺՄ.	11 12	11 45	1 45	2 48	4 1	4 45	5 40	7 11	8 17	9 57	11 5	12 8
Բըզըլ Թօփրաք »	11 19	— —	1 52	2 55	4 8	4 52	5 47	7 18	8 26	10 4	11 12	12 15
Ֆէնէր Եօլու »	11 24	— —	1 56	3 1	4 12	4 56	5 51	7 22	8 30	10 8	11 16	12 19
Կէօզ Թէփէ »	11 29	— —	2 1	3 6	4 17	5 1	5 56	7 27	8 35	— —	11 21	12 24
Իրէնքէօյ »	11 36	12 2	2 5	3 9	4 23	5 4	6 1	7 33	8 41	10 14	11 28	12 29
Պօսթանճը »	11 45	12 12	2 13		4 31		6 10	7 42	8 50	10 21	11 38	12 38
Մալթէփէ »	11 56	12 25	2 25		4 41		6 20	7 52	9 4	10 31	11 48	12 48
Բարթալ »	12 7	12 42	2 36		4 52		6 31	8 3	9 20	10 42	12 —	12 59
Բէյնտիք ԺՄ.	12 15	12 52	2 44		5 —		6 39	8 11	9 30	10 50	12 8	1 7
ԺԿ.		1 —							9 38			
Թուզլա »		1 26							10 5			
Կէյպզէ »		1 49							10 34			
Տիլ Իսքելէսի »		2 13							11 —			
Թափչանճիլ »		2 24							11 13			
Հէրէքէ »		2 48							11 34			
Եարըմճա »		3 4							12 —			
Թիւթիւն Զիֆթլիք »		3 18							12 17			
Տէրինճէ »		3 29							12 30			
ԺՄ.		3 43							12 48			
Իզմիտ ԺԿ.		4 5										
Պէյիւք Տէրպէնտ »		4 42										
Սապանճա »		5 14										
Ատա Բազար »		5 41										
Կէյվէ »		6 28										
Աք Հիսար »		6 51										
Մէքէճէ »		7 29										
Լէֆքէ »		7 59										
Վէզիր Խան »		8 37										
Պիլէճիք ԺՄ.		9 20										
ԺԿ.		9 35										
Բարթալ »		10 45										
Պօզիւք »		11 29										
Ինէ Էօնիւ »		12 22										
Զուքուր Հիսար »		12 54										
Էսկի Շէհր ԺՄ.		1 35										
		իրիկ.										

ԴԱՐՁ
ԿԱՌԱԽՈՒՄԲ

ԿԱՅԱՐԱՆ	Թ. 1 Ձամբ Առտ.	Թ. 3 Ձամբ. Առտ	Թ. 5 Ձամբ. Առտ.	Թ. 31 Խառն Առտ.	Թ. 7 Ձամբ. Առտ.	Թ. 9 Ա. Ր. Առտ.	Թ. 11 Ձամբ. Առտ.	Թ. 18 Ձամբ. Առտ.	Թ. 15 Ձամբ. Իրիկ.	Թ. 17 Ձամբ Իրիկ.	Թ. 33 Խառն Առտ.	Թ. 19 Ձամբ. Իրիկ.
	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Էսկի Շէհր ԺԿ.											9 45	
Զուքուր Հիսար »											10 24	
Ինէ Էօնիւ »											10 57	
Պօզիւք »											11 34	
Բարաքէօյ »											12 10	
ԺՄ.											1 —	
Պիլէճիք ԺԿ.											1 14	
Վէզիր Խան »											1 51	
Լէֆքէ »											2 29	
Մէքէճէ »											3 3	
Աք Հիսար »											3 3[illegible]	
Կէյվէ »											3 58	
Ատա Բազար »											4 54	
Սապանճա »											5 12	
Պէյիւք Տէրպէնտ »											5 42	
ԺՄ.											6 18	
Իզմիտ ԺԿ.				10 45							6 40	
Տէրինճէ »				11 3							6 56	
Թիւթիւն Զիֆթլիք »				11 11							7 5	
Եարըմճա »				11 32							7 20	
Հէրէքէ »				12 5							7 47	
Թափչանճիլ »				12 17							7 59	
Տիլ Իսքելէսի »				12 29							8 9	
Կէյպզէ »				1 4							8 42	
Թուզլա »				1 24							9 2	
ԺՄ				1 50							9 24	
Բէյնտիք ԺԿ.	10 35	11 37	12 33	1 58		3 45		5 38	7 12	8 44	9 34	11 8
Գարթալ »	10 44	11 46	12 44	2 10		3 54		5 47	7 21	8 53	9 47	11 17
Մալթէփէ »	10 56	11 58	12 55	2 27		4 5		5 58	7 32	9 6	10 5	11 28
Պօսթանճը »	11 5	12 10	1 6	2 41		4 15		6 9	7 43	9 16	10 20	11 39
Իրէնքէօյ »	11 13	12 18	1 18	2 52	3 27	4 25	5 14	6 19	7 52	9 26	10 32	11 47
Կէօզթէփէ »	11 17	12 22	1 22	2 56	3 31	4 29	5 18	6 23	7 56	9 30	— —	11 51
Ֆէնէր Եօլու »	11 23	12 27	1 27	3 2	3 36	4 34	5 23	6 28	8 1	9 35	10 41	11 56
Բըզըլ Թօփրաք »	11 27	12 31	1 31	3 6	3 40	4 38	5 27	6 32	8 5	9 39	— —	12 —
Հայատար Փաշա ԺՄ	11 33	12 37	1 37	3 13	3 46	4 14	5 33	6 38	8 11	9 45	10 50	12 6
ԺԿ.	11 40	12 45	1 45	3 25	3 55	4 50	5 40	6 45	8 20	9 55	11 5	12 12
Քարաքէօյ Կամուրջ ԺՄ.	12 5	1 10	2 10	3 50	4 20	5 15	6 5	7 10	8 45	10 20	11 30	12 37
											իրիկ.	

Կ'ՈՐԶԷՔ ՈՒՆԵՆԱԼ եղանակին, համեմատ անգղիական և գաղղիական գործարաններու լաւագոյն և դիմացկուն քոսթիւմներ, բանթալոններ, տեսակ տեսակ շայագներ. անգամ մը ուրիշ տեղ երթալէ առաջ, դիմեցէք Պահէ-Գարու Համիտիէ ճատտէսի թիւ 38, Յովհաննէս Կիւմիւշեանի վաճառատունը։ 52—70

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՇԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվերպուլ, Գլասգոյ, Մանչեսթրեան և Ամ— Մոմի գլխ— բանող լուցնոսք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	
Բոմպէյ	8000	Թիպա	2500
Ալեպիս	3000	Նէրթիս	2400
Թէպրը	3000	Ցասոյրիս	2250
Բէանոքրուց	3000	Բէրա	2200
Ֆարսա	3000	Բէհինրս	2000
Սասանի	3000	Կասաշնի	1500
Գարլսթոնս	2500	Նիս էն	1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ.
Ուէթալ խան
ՃԷՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
568 31, Ճէյմս Սգրիգ Լիվրթուլ

ՖՐԵՏ. ԼԷՃԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.
ՇՈԳԵՆԱՒԱՇԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվերպուլ և Աբերտիլց ՃԷՄ— բանող լուցնոսք

Անուանք	Թօնս	Անուանք	Թօնս
Վիքտորիան	10500	Ֆլավիան	3500
Ադմէնան	10500	Լեմիրշէրն	3500
Թէսդրիան	10500	Աքրոմ.ըս	3000
Լանքասդրիան	9000	Ալեէրիան	2800
Ֆիլատէլֆիա	9000	Ադապիան	3500
Փոլամպիան	8000	Ամէնիան	2500
Ջորճիան	8000	Անտալուզիան	2800
Հոսդոնիան	8000	Ալգաշիրն	2500
Ֆիրմինրան	8000	Լէսպիան	2000
Նալէրնիան	3700	Մինեօ	900
Վասօնիան	3700	Օրոդդ	800
Ֆլամինրան	3700	Լիսպան	800
Ցապիան	3500		

Ապրանքի աէրէրն կը խնդրուի իրենց ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Գալաթիոյ մաքսատունն հանելու համար իրենց հրահանգը ղրկել չոգենաւուն ժամանումէն 24 ժամ առաջ։
Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ ԷՏՎԱՐ ՂԱՅՈՆԴԷ
Մէհմէտ Ալի փաշա խան, թիւ 1
Գալաթիա

Արտօնատէր ԶԱՐԵՀ ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (48)

ԼՈՒԻ ՊՈՒՍՆԱՐ

ԲԱՐԻՔԱՑԻ ՍՏԱՀԱԿ ՄԸ
ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՈՒՐՋԸ

Բ. ՄԱՍ

ՄՈՎԱՇԷՆՆԵՐԸ

Զեռքի սեղմումներով բաժնուեցան հիւրընկալէն։

Երբ դուրս ելան, Ֆռիքէ ըսաւ իր ընկերոջը։

—Աքանչելի մարդիկ են եղեր այս մեծակեաց որսորդները. մանաւանդ ասիկա կատարեալ ազնուականի մը պէս վարուեցաւ։

—Բայց աշխարհի ամէնէն պժգալի սրիկան է ըսաւ Գուալօ։

—Օհ, ալ ատիկա չափազանցութիւն է, բացագանչեց ստահակը։

—Ընդհակառակը։ Այս մարդիկը աշխարհի ամէնէն աքանչելի արարածներն են, երբ իրենց քով հիւր կը գտնուիս։

«Բայց երբ թողուս իրենց յարկը, կրնան կողոպտել և նոյն իսկ սպաննել զքեզ։

«Երբ կերակուր կ'ուտէինք, նշմարեցի որ ընչաքաղցի աչքերով կը դիտէր զէնքերս՝ որոնք կ'երեւայ թէ դինքը չաւցուցին։

«Կը կասկածիմ մինչև անգամ որ մեր դուրս ելլելէն ետքը ինքն ալ հրացան մը շալկած երթայ սպասէ համբուն մէկ անկիւնը, պարզապէս դիս սպաննելով զէնքերուս տիրանալու համար։

«Ցեղոյ բան մը պիտի ըսեմ քեզի. զգուշացիր լաղզոյէն՝ որուն անվարժ ըլլալուդ, անգամ մը որ բռնուիս, չես կրնար ինքզինքդ ազատել անոր սրիկայութենէն։

Ժամ մը անցած էր այդպէսով։

Ձիերը մեւնոյն արագութեամբ կը շարունակէին իրենց ճամբան՝ կոխոտելով բարձր խոտերը՝ որոնք յաճախ ամբողջովին կը ծածկէին դանոնք։

Ցանկարծ Գուալօ կեցուց իր ձին և մեւնոյնը հրամայեց նաև Ֆռիքէի։

—Ի՞նչ կայ հարցուց այս վերջինը։

—Մեզ հիւրընկալողը դուշակածիս պէս մեզմէ առաջ անցած ու ճամբանիս կլորած է։

«Մեզմէ երկու հարիւր մէթր հեռուն կը գտնուի, և ասկէ կը տեսնեմ անոր հրացանին փողը՝ որ կը փայլի արեւին տակ։

—Ի՞նչ պիտի ընենք հիմա, հարցուց ստահակը՝ միշտ պիտի սպաննե՞ք ոյսպէս։

«Այդ անպիտանին մարթը չորս սուս անգամ չարժեր, աւելի լաւ չը՞լլար որ իրմէ առաջ անցնինք։

«Երկու հոգի ենք մենք, և ինքը միայնակ է անշուշտ։

«Ապահովաբար չպիտի կրնայ մեզի հասնիլ. ու կը կարծեմ թէ այս պարագաներու մէջ գործադրուած փախուստ մը վատութիւն չի կրնար համարուիլ, անանկ չէ՞։

—Բաւ տղայ մըն ես դուն, Ֆռիքէ, ես ալ ատոր վրայ կը մտածէի ճիշդ քեզի պէս։ Վազցո՛ւր ուրեմն ձիդ։

Երկու ձիաւորներն ու միւս ձիերը կոյծակի պէս սուլ սկսան ու շատ չէր անցած երբ քսան մէթր միայն մնացած էր մարդուն և իրենց միջեւ եղած հեռաւորութիւնը։

Որսորդը քարի պէս անշարժ կեցած էր գտնուած տեղը ու կիսովին խոտերու ետին պահուրտած, հրացանը պատրաստ բռնած էր ձեռքը։

Ցանկարծ չոր ձայն մը լսուեցաւ ու սկսը մուխ մը պոռթկաց անոր գտնուած տեղէն։

Հարուածը չէր մեկնած սակայն, որովհետեւ վառօդը կրակ չէր առած։

Գուալօ ահագին քրքիչ մը արձակեց։

Բայց խսկոյն ինքզինքին դալով, պոռաց ստահակին.

—Փոխէ՛ տեղդ։

Շատ ուշ էր արդէն։

Լաղզօ մը՝ սուր աղմուկ մը հանելով դէպ ի ստահակը եկաւ։

Ֆռիքէ առանց իսկ շարժիլ կարենալու՝ ձիուն հետ կաչկանդուեցաւ անոր հանդոյցին մէջ։

Կենդանին գետին գլորեցաւ ու ձախորդ պատահումով մը Ֆռիքէ տակը մնաց անոր։

Կենդանիին մէկ ոտքը կոտրած էր։

Երկվայրկեանի մը մէջ կատարուած էր այս գործողութիւնը և Գուալօ՝ անով զբաղած միջոցին՝ ժամանակ չէր ունեցած դիտելու երկրորդ լաղզօ մը՝ որ մեւնոյն կերպով կաչկանդեց զինքը։

Աւազակը՝ որ իր հրացանէն օգուտ մը չտեսնելուն համոզուած էր, այդ միջոցին դիմած էր իր ահարկու հակառակորդներէն մէկը կաչկանդելու համար։

Ու Ֆռիքէի ձին կաչկանդող լաղզօն ձգած, առած էր միւսը՝ որուն հանգոյցը Գուալօյի մանին վրայ սեղմուած էր, ու կը քաշէր իրեն հետ, կրցածին չափ սաստկութեամբ ձին խթելով։

Գուալօ սակայն, յանկարծակիի եկող մարդ չէր։

Պայրեանի մը մէջ վար ցատկեց ձիէն ու մէջքէն դանակը քաշելով կտրեց չուանը՝ որուն ծայրը իր առտուան հիւրընկալը եղող աւազակին ձեռքն էր։

Լաղզօին չուանը բոլորովին մարմնէն անջատելէ ետքը, անմիջապէս ձիուն վրայ ցատկեց։

Աւազակը իրմէ հարիւր մէթր հեռու կը գտնուէր ու կատաղի կերպով կը շտապեցրնէր իր ձիուն դնացքը։

. . . դանակը քաշելով կտրեց չուանը՝ որուն ծայրը իր առտուան հիւրընկալը եղող աւազակին ձեռքն էր։

Գուալօ անոր ետեւէն վազցուց իր ձին ու պարապ չկեցաւ այդ վազքին ժամանակ։

Ձիուն քամակէն առաւ այն կապոցը՝ որուն մէջ իր զէնքերը ամփոփած էր և հրացանները մէջը հանելով սկսաւ փողը կոխին հաստատել ամենակատարեալ հանդարտութեամբ։

Ցեղոյ գնդակը անոր մէջ դետեղելով, աւելի երագցուց ձիուն դնացքը։

Գաշտին այն մասը որուն երկու ձիաւորները կը վազէին, տափարակ էր, ու Գուալօ կրնար ապահով ըլլալ թէ հարուածը չպիտի վրիպեր ընաւ։

—Կեցի՛ր, պոռաց աւազակին։

Միւսը սարսափն չլմորած, ալ աւելի արագացուց իր ընթացքը։

—Կեցի՛ր, անպիտան, պոռաց Գուալօ նորէն, կեցէ՛ր, ապա թէ ոչ կը ծակեմ մարմին։

Ու տեսնելով որ մարդը անտեղները չէ,

—Լա՛ւ ըսա, կ'ուզես որ խնդա՞նք քիչ մը, հիմա կ'առնես քու բաժինդ։

Եւ խօսքը աւարտելուն պէս, վար իջաւ ձիէն, ու ծունգի գալով հրացանը ուսին կրթնցուց։

Իր ու ձիաւորին միջև գտնուած հեռաւորութիւնը երթալով կ'աւելնար։

(Շարունակելի)